

**PROGNOZA ODDZIAŁYWANIA NA ŚRODOWISKO
PROGRAMU OCHRONY ŚRODOWISKA DLA GMINY LIPSK
NA LATA 2012 - 2015
Z PERSPEKTYWĄ NA LATA 2016 - 2019**

Zleceniodawca

Gmina Lipsk
Urząd Miejski w Lipsku
ul. Żłobikowskiego 4/2
16 - 315 Lipsk

Wykonawca

EKOTON sp. z o. o.
Siedziba: ul. Ciepła 12/4, 15-472 Białystok
Biuro: ul. Włókiennicza 7A lok. 14U, 15 - 464 Białystok
tel./fax: (+48) 85 744 67 95
www.ekoton.pl

Zamawiający:

Gmina Lipsk
Urząd Miejski w Lipsku
ul. Żłobikowskiego 4/2
16 - 315 Lipsk

Wykonawca:

EKOTON Sp. z o.o.
Siedziba: ul. Ciepła 12/4, 15-472 Białystok
Biuro: ul. Włókiennicza 7A lok. 14U, 15 - 464 Białystok
tel./fax: (+48) 85 744 67 95
www.ekoton.pl

Zespół autorów:

dr Grzegorz Chocian
mgr inż. Beata Gładkowska - Chocian
mgr inż. Agnieszka Olędzka
mgr inż. Joanna Bartnikiewicz
mgr Anna Ostrowska

Białystok, luty 2013 r.

SPIS TREŚCI

A.	WPROWADZENIE	4
B.	INFORMACJE O ZAWARTOŚCI, GŁÓWNYCH CELACH PROGRAMU OCHRONY ŚRODOWISKA DLA GMINY LIPSK NA LATA 2012 - 2015 ORAZ JEGO POWIĄZANIACH Z INNYMI DOKUMENTAMI	5
B.1	POWIĄZANIA PROGRAMU Z DOKUMENTAMI STRATEGICZNYMI	9
C.	INFORMACJE O METODACH ZASTOSOWANYCH PRZY SPORZĄDZANIU PROGNOZY	29
D.	PROPOZYCJE DOTYCZĄCE PRZEWIDYWANYCH METOD ANALIZY SKUTKÓW REALIZACJI POSTANOWIEŃ PROGRAMU ORAZ CZĘSTOTLIWOŚCI JEJ PRZEPROWADZANIA.....	31
E.	OKREŚLENIE, ANALIZA I OCENA ISTNIEJĄCEGO STANU ŚRODOWISKA ORAZ POTENCJALNE ZMIANY TEGO STANU W PRZYPADKU BRAKU REALIZACJI POSTANOWIEŃ PROGRAMU	39
F.	OKREŚLENIE, ANALIZA I OCENA STANU ŚRODOWISKA NA OBSZARACH OBJĘTYCH PRZEWIDYWANYM ZNACZĄCYM ODDZIAŁYWANIEM.....	40
G.	OKREŚLENIE, ANALIZA I OCENA ISTNIEJĄCYCH PROBLEMÓW OCHRONY ŚRODOWISKA ISTOTNYCH Z PUNKTU WIDZENIA REALIZACJI PROJEKTOWANEGO DOKUMENTU.....	42
H.	OKREŚLENIE, ANALIZA I OCENA CELÓW OCHRONY ŚRODOWISKA USTANOWIONYCH NA SZCZEBLU MIĘDZYNARODOWYM, WSPÓLNOTOWYM I KRAJOWYM, ISTOTNYCH Z PUNKTU WIDZENIA PROJEKTOWANEGO DOKUMENTU, ORAZ SPOSOBY, W JAKICH TE CELE I INNE PROBLEMY ŚRODOWISKA ZOSTAŁY UWZGLĘDNIONE PODCZAS OPRACOWYWANIA PROGRAMU	49
I.	OKREŚLENIE, ANALIZA I OCENA PRZEWIDYWANEGO ZNACZĄCE ODDZIAŁYWANIA, NA CELE I PRZEDMIOT OCHRONY OBSZARU NATURA 2000 ORAZ INTEGRALNOŚĆ TEGO OBSZARU, A TAKŻE NA POSZCZEGÓLNE KOMPONENTY ŚRODOWISKA	53
J.	PRZEDSTAWIENIE ROZWIĄZAŃ MAJĄCYCH NA CELU ZAPOBIEGANIE, OGRANICZANIE LUB KOMPENSACJĘ PRZYRODNICZĄ NEGATYWNYCH ODDZIAŁYWAŃ NA ŚRODOWISKO	65
K.	PRZEDSTAWIENIE ROZWIĄZAŃ ALTERNATYWNYCH DO ROZWIĄZAŃ ZAWARTYCH W PROGRAMIE ALBO WYJAŚNIENIE BRAKU ROZWIĄZAŃ ALTERNATYWNYCH	67
L.	STRESZCZENIE SPORZĄDZONE W JĘZYKU NIESPECJALISTYCZNYM.....	68

A. WPROWADZENIE

Prognoza oddziaływania na środowisko Programu ochrony środowiska dla Gminy Lipsk na lata 2012 - 2015 z perspektywą na lata 2016 - 2019 została opracowana na zlecenie Gminy Lipsk przez firmę EKOTON sp. z o. o. z Białegostoku.

Prognoza oddziaływania na środowisko jest jednym z podstawowych dokumentów niezbędnych w procedurze postępowania w sprawie oceny oddziaływania na środowisko planów i programów. Ustawa z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz ocenach oddziaływania na środowisko (Dz. U. 2008 Nr 199 poz. 1227 z późn. zm.) określa obowiązek sporządzania Prognozy oddziaływania na środowisko. Artykuł 51 niniejszej ustawy, formułuje wytyczne, co do zawartości *Prognozy*. Opracowanie niniejszej *Prognozy*, ma na celu ocenę skutków przyrodniczych, jakie są przewidziane w wyniku przeprowadzania działań wyznaczonych w gminnym *Programie ochrony środowiska*.

Zgodnie z ustawą z 3 października 2008 r. prognoza powinna:

1. zawierać:

- a) informacje o zawartości, głównych celach projektowanego dokumentu oraz jego powiązaniach z innymi dokumentami,
- b) informacje o metodach zastosowanych przy sporządzaniu prognozy,
- c) propozycje dotyczące przewidywanych metod analizy skutków realizacji postanowień projektowanego dokumentu oraz częstotliwości jej przeprowadzania,
- d) informacje o możliwym transgranicznym oddziaływaniu na środowisko,
- e) streszczenie sporządzone w języku niespecjalistycznym;

2. określać, analizować i oceniać:

- a) istniejący stan środowiska oraz potencjalne zmiany tego stanu w przypadku braku realizacji projektowanego dokumentu,
- b) stan środowiska na obszarach objętych przewidywanym znaczącym oddziaływaniem,
- c) istniejące problemy ochrony środowiska istotne z punktu widzenia realizacji projektowanego dokumentu,
- d) cele ochrony środowiska ustanowione na szczeblu międzynarodowym, wspólnotowym i krajowym, istotne z punktu widzenia projektowanego dokumentu, oraz sposoby,

w jakich te cele i inne problemy środowiska zostały uwzględnione podczas opracowywania dokumentu,

e) przewidywane znaczące oddziaływania na cele i przedmiot ochrony obszaru Natura 2000 oraz integralność tego obszaru, a także na środowisko

3. przedstawiać:

a) rozwiązania mające na celu zapobieganie, ograniczanie lub kompensację przyrodniczą negatywnych oddziaływań na środowisko, mogących być rezultatem realizacji projektowanego dokumentu, w szczególności na cele i przedmiot ochrony obszaru Natura 2000 oraz integralność tego obszaru,

b) rozwiązania alternatywne do rozwiązań zawartych w projektowanym dokumencie wraz z uzasadnieniem ich wyboru oraz opis metod dokonania oceny prowadzącej do tego wyboru albo wyjaśnienie braku rozwiązań alternatywnych, w tym wskazania napotkanych trudności wynikających z niedostatków techniki lub luk we współczesnej wiedzy.

B. INFORMACJE O ZAWARTOŚCI, GŁÓWNYCH CELACH PROGRAMU OCHRONY ŚRODOWISKA DLA GMINY LIPSK NA LATA 2012 – 2015 ORAZ JEGO POWIĄZANIACH Z INNYMI DOKUMENTAMI

Zgodnie z *Polityką ekologiczną państwa* władze Gminy są zobowiązane do sporządzania programów ochrony środowiska raz na 4 lata. Dodatkowo, co 2 lata organ wykonawczy gminy zobowiązany jest do sporządzenia Raportu z wykonania Programu, który następnie przedstawia się Radzie Gminy. *Program ochrony środowiska dla Gminy Lipsk na lata 2012 - 2015 z perspektywą na lata 2016 - 2019* jest aktualizacją *Programu ochrony środowiska dla Gminy Lipsk do 2014 r.*, uchwalonego dnia 31 sierpnia 2006 r. przez Radę Miejską w Lipsku Uchwałą Nr XXXI/244/06.

Naczelną zasadą przyjętą w przedmiotowym *Programie* jest zasada zrównoważonego rozwoju, która zapewnia zharmonizowany rozwój gospodarczy i społeczny zgodny z ochroną walorów środowiska.

W związku z powyższym nadrzędny cel *Programu* został sformułowany w następujący sposób:

**ZRÓWNOWAŻONY ROZWÓJ GMINY LIPSK
z wykorzystaniem walorów środowiska naturalnego, wielokulturowej
tradycji i położenia przygranicznego**

Powyższy nadrzędny cel będzie realizowany poprzez cele i zadania ekologiczne Gminy, które są zgodne z *Polityką ekologiczną państwa*, *Programem Ochrony Środowiska województwa podlaskiego na lata 2011 - 2014* oraz *Programem ochrony środowiska dla powiatu augustowskiego na lata 2012 - 2015 z perspektywą na lata 2016 - 2019*.

Program określa zadania i cele krótkoterminowe (4-letnie), oraz zadania długookresowe (przewidziane do roku 2019). Głównym celem *Programu* jest określenie polityki zrównoważonego rozwoju Gminy Lipsk, która ma być realizacją *Polityki ekologicznej państwa* w skali lokalnej.

Główne funkcje *Programu ochrony środowiska dla Gminy Lipsk na lata 2012 - 2015* to:

- Wdrażanie zasady zrównoważonego rozwoju,
- Realizacja *Polityki ekologicznej państwa* na terenie Gminy Lipsk,
- Strategiczne zarządzanie analizowanym terenem w zakresie ochrony środowiska i gospodarki odpadami,
- Zestawienie informacji na temat stanu środowiska przyrodniczego oraz jego poszczególnych komponentów,
- Podsumowanie stanu środowiska poprzez zidentyfikowanie mocnych i słabych stron Gminy, a także określenie głównych zagrożeń ekologicznych i szans rozwoju Gminy Lipsk,
- Wskazanie działań mających na celu poprawę stanu środowiska przyrodniczego.

Program ochrony środowiska dla Gminy Lipsk na lata 2012 - 2015 swym zakresem obejmuje informacje ogólne (m.in. środowiskowe i gospodarcze) o Gminie, charakterystykę aktualnego stanu środowiska wraz z jej podsumowaniem przy pomocy analizy SWOT. *Program* ocenia realizację dotychczasowego Programu ochrony środowiska. Ustalenia *Programu* obejmują priorytety i działania ekologiczne, cele i kierunki ochrony środowiska oraz plan operacyjny określający przedsięwzięcia wytypowane na podstawie zdefiniowanych wcześniej celów. *Program* porusza zagadnienia systemowe związane z zarządzaniem i monitoringiem środowiska oraz monitoringiem realizacji *Programu*, a także aspekty finansowe realizacji *Programu*.

Nadrzędnym celem opracowanego *Programu* jest Zrównoważony rozwój Gminy Lipsk z wykorzystaniem walorów środowiska naturalnego, wielokulturowej tradycji i położenia przygranicznego. W *Programie* wyznaczono 10 długoterminowych (strategicznych) celów:

1 cel strategiczny:

Kontynuacja działań związanych z poprawą jakości powietrza

Cele krótkoterminowe:

- Ograniczenie emisji ze źródeł powierzchniowych, liniowych i punktowych

2 cel strategiczny:

Osiągnięcie i utrzymanie dobrego stanu wód powierzchniowych oraz ochrona jakości wód podziemnych i racjonalizacja ich wykorzystania

Cele krótkoterminowe:

- Zapewnienie dobrej jakości wody pitnej mieszkańcom
- Racjonalne gospodarowanie zasobami wodnymi
- Poprawa jakości wód powierzchniowych i podziemnych poprzez zapobieganie eutrofizacji

3 cel strategiczny:

Zachowanie, odtworzenie i zrównoważone użytkowanie różnorodności biologicznej na różnych poziomach organizacji

Cele krótkoterminowe:

- Pogłębienie i udostępnienie wiedzy o zasobach przyrodniczych
- Stworzenie prawno-organizacyjnych warunków i narzędzi dla ochrony przyrody
- Ochrona struktury i zapewnienie stabilności siedlisk i ekosystemów
- Ochrona różnorodności biologicznej i krajobrazowej na obszarach wiejskich
- Zapobieganie konfliktom ekologicznym na obszarach chronionych

4 cel strategiczny:

Zmniejszenie zagrożenia hałasem

Cele krótkoterminowe:

- Rozpoznanie i ocena stopnia narażenia mieszkańców na ponadnormatywny hałas
- Eliminacja narażenia mieszkańców na hałas

5 cel strategiczny:

Ochrona przed polami elektromagnetycznymi

Cele krótkoterminowe:

- Utrzymanie poziomów promieniowania elektromagnetycznego poniżej dopuszczonej wartości

6 cel strategiczny:

Ograniczanie zużycia energii oraz zwiększenie wykorzystania odnawialnych źródeł energii

Cele krótkoterminowe:

- Zwiększenie wykorzystania OZE

7 cel strategiczny:

Zrównoważona gospodarka zasobami naturalnymi

Cele krótkoterminowe:

- Ograniczenie presji wywieranej na środowisko podczas prowadzenia prac geologicznych i eksploatacji surowców

8 cel strategiczny:

Ochrona powierzchni ziemi

Cele krótkoterminowe:

- Zagospodarowanie powierzchni ziemi zgodnie z zasadami zrównoważonego rozwoju
- Identyfikacja obszarów zanieczyszczonych i zdegradowanych, ich rekultywacja i zagospodarowanie

9 cel strategiczny:

Wzrost świadomości ekologicznej

Cele krótkoterminowe:

- Wzrost świadomości ekologicznej mieszkańców w zakresie ochrony powietrza i racjonalnej gospodarki odpadami
- Oszczędność wody oraz jej ochrona jako wynik większej świadomości ekologicznej mieszkańców
- Pogłębienie świadomości ekologicznej w obrębie pozostałych elementów środowiska

Cele i zadania z zakresu gospodarki odpadami w Gminie Lipsk zostały określone

w *Planie Gospodarki Odpadami dla Województwa Podlaskiego na lata 2009 - 2012*, *Planie Gospodarki Odpadami Województwa Podlaskiego na lata 2012 - 2017* oraz *Planie Gospodarki Odpadami dla Związku Komunalnego „Biebrza” na lata 2004 - 2014*.

B.1 POWIĄZANIA PROGRAMU Z DOKUMENTAMI STRATEGICZNYMI

Program ochrony środowiska dla Gminy Lipsk na lata 2012 - 2015 z perspektywą na lata 2016 - 2019 stworzony jest w oparciu o cele zawarte w dokumentach strategicznych kraju i województwa oraz planów i programów powiatowych i gminnych. Uwarunkowania wynikające z dokumentów strategicznych wyższego szczebla oraz z opracowań gminnych posłużyły do wyznaczenia celów i kierunków ochrony środowiska niniejszego *Programu*, który jest z nimi kompatybilny. Główne założenia tych dokumentów zostały opisane poniżej.

Dokumenty krajowe

Polityka ekologiczna państwa w latach 2009 - 2012 z perspektywą do roku 2016

Określa cele i priorytety ekologiczne, poprzez które wskazuje kierunek działań koniecznych dla zapewnienia właściwej ochrony środowisku naturalnemu. Według PEP najważniejsze działania priorytetowe na najbliższe lata, to m.in.:

- Uporządkowanie gospodarki odpadami, w tym zamknięcie składowisk odpadów nie spełniających wymogów UE,
- Wprowadzenie w życie tzw. zielonych zamówień,
- Wzmocnienie kadry inspekcji ochrony środowiska, która usprawni ochronę środowiska i pozwoli na kontrolę przestrzegania prawa,
- Wspieranie platform technologicznych i ekoinnowacyjności w ochronie środowiska,
- Przywrócenie podstawowej roli miejscowym planom zagospodarowania przestrzennego, jako podstawy lokalizacji inwestycji,
- Opracowanie krajowej strategii ochrony gleb,
- Ochrona atmosfery (w tym realizacja założeń dyrektywy unijnej CAFE, dotyczącej ograniczenia emisji pyłów),
- Ochrona wód (w tym redukcja o 75 % ładunku azotu i fosforu w oczyszczanych ściekach komunalnych),

- Modernizacja systemu energetycznego,
- Ochrona przed hałasem (w tym sporządzanie map akustycznych dla wszystkich miast powyżej 100 tysięcy mieszkańców i opracowania programów ochrony środowiska przed hałasem),
- Działania związane z nadzorem nad chemikaliami dopuszczonymi na rynek.

II Polityka ekologiczna państwa (dokument z perspektywą do 2025 roku)

Wiodącą zasadą polityki ekologicznej jest zasada zrównoważonego rozwoju, uzupełniona szeregiem zasad pomocniczych i konkretyzujących, które znalazły zastosowanie w rozwiniętych demokracjach. *Program* stanowi realizację poniższych zasad *Polityki ekologicznej państwa* w skali Gminy, które odzwierciedlają tendencje europejskiej polityki ekologicznej:

- Zasada przezorności,
- Zasada wysokiego poziomu ochrony środowiska,
- Zasada równego dostępu do środowiska przyrodniczego,
- Zasada regionalizacji,
- Zasada uspołecznienia,
- Zasada "zanieczyszczający płaci",
- Zasada prewencji,
- Zasada stosowania najlepszych dostępnych technik (BAT),
- Zasada subsydiarności,
- Zasada klauzul,
- Zasada skuteczności ekologicznej i efektywności ekonomicznej.

Polityka Leśna Państwa

Przedmiotem *Polityki Leśnej Państwa* są lasy wszystkich form własności i ich funkcje, cele i zasady prowadzenia gospodarki leśnej oraz związki leśnictwa ze społeczeństwem z innymi działami gospodarki narodowej i zarządzania, oraz innymi jednostkami organizacyjnymi współdziałającymi z leśnictwem.

Nadrzędnym celem polityki leśnej jest wyznaczenie kompleksu działań kształtujących stosunek człowieka do lasu, zmierzających do zachowania w zmieniającej się rzeczywistości przyrodniczej i społeczno-gospodarczej warunków do trwałej w nieograniczonej perspektywie czasowej wielofunkcyjności lasów, ich wszechstronnej użyteczności i ochrony oraz roli w kształtowaniu środowiska przyrodniczego zgodnie z obecnymi i przyszłymi oczekiwaniami społeczeństwa. Główne cele w *Polityce Leśnej Państwa* zostały sformułowane w następujący sposób:

- Zapewnienie trwałości lasów wraz z ich wielofunkcyjnością,
- Zwiększanie zasobów leśnych,
- Poprawa stanu i ochrony lasów tak, by mogły one w lepszym stopniu i szerszym zakresie spełniać różnorodne funkcje.

Dokumenty wojewódzkie

Program ochrony środowiska województwa podlaskiego na lata 2011 - 2014

W *Programie Ochrony Środowiska Województwa Podlaskiego na lata 2011 - 2014* ujęto analizę uwarunkowań wynikających z *Polityki ekologicznej państwa* oraz pozostałych dokumentów strategicznych krajowych i wojewódzkich. *Program* zawiera ocenę stanu środowiska województwa podlaskiego z uwzględnieniem prognozowanych danych oraz wskaźników ilościowych charakteryzujących poszczególne komponenty środowiska w latach 2011 - 2014. W opracowaniu dokonano klasyfikacji i hierarchizacji najważniejszych problemów środowiskowych oraz określono cele i kierunki ochrony środowiska do 2018 r., a także cele krótkoterminowe, przewidziane do realizacji do roku 2014.

Cel długoterminowy:

Kontynuacja działań związanych z poprawą jakości powietrza

Cele krótkoterminowe:

1. Wdrażanie i realizacja założeń Programów służących ochronie powietrza,
2. Spełnienie wymagań prawnych w zakresie jakości powietrza poprzez ograniczenie emisji ze źródeł powierzchniowych, liniowych i punktowych).

Cel długoterminowy:

Osiągnięcie i utrzymanie dobrego stanu wód powierzchniowych oraz ochrona jakości wód podziemnych i racjonalizacja ich wykorzystania

Cele krótkoterminowe:

1. Zapewnienie dobrej jakości wody pitnej,
2. Racjonalizacja gospodarowania zasobami wód,
3. Poprawa jakości wód powierzchniowych i podziemnych.
4. Zwiększenie retencji w zlewniach oraz zapobieganie suszy i skutkom wezbrań powodziowych
5. Odtworzenie ciągłości ekologicznej i renaturalizacja rzek

Cel długoterminowy:

Zachowanie, odtworzenie i zrównoważone użytkowanie różnorodności biologicznej na różnych poziomach organizacji: na poziomie wewnątrzgatunkowym (genetycznym), gatunkowym oraz ponadgatunkowym (ekosystemowym) oraz georóżnorodności

Cele krótkoterminowe:

1. Pogłębianie i udostępnianie wiedzy o zasobach przyrodniczych województwa,
2. Stworzenie prawno-organizacyjnych warunków i narzędzi dla ochrony przyrody,
3. Zachowanie lub odtworzenie właściwej struktury i stanu ekosystemów i siedlisk,
4. Ochrona różnorodności biologicznej i krajobrazowej na obszarach wiejskich,
5. Zapobieganie konfliktom ekologicznym na obszarach chronionych.

Cel długoterminowy:

Zmniejszenie zagrożenia hałasem poprzez obniżenie jego natężenia do poziomu obowiązujących standardów

Cele krótkoterminowe:

1. Rozpoznanie i ocena stopnia narażenia mieszkańców województwa na ponadnormatywny hałas,
2. Eliminacja narażenia mieszkańców na hałas.

Cel długoterminowy:

Ochrona przed polami elektromagnetycznymi

Cele krótkoterminowe:

1. Utrzymanie poziomów promieniowania elektromagnetycznego poniżej wartości dopuszczalnych.

Cel długoterminowy:

Ograniczanie zużycia energii oraz zwiększenie wykorzystania odnawialnych źródeł energii.

Cele krótkoterminowe:

1. Zwiększenie wykorzystania niekonwencjonalnych źródeł energii.

Cel długoterminowy:

Zapobieganie powstaniu poważnych awarii przemysłowych.

Cele krótkoterminowe:

1. Monitoring obszarów zagrożonych wystąpieniem poważnych awarii przemysłowych.

Cel długoterminowy:

Zrównoważona gospodarka zasobami naturalnymi.

Cele krótkoterminowe:

1. Ograniczenie presji wywieranej na środowisko podczas prowadzenia prac geologicznych i eksploatacji kopalni.

Cel długoterminowy:

Ochrona powierzchni ziemi.

Cele krótkoterminowe:

1. Zagospodarowanie powierzchni ziemi zgodne z zasadami zrównoważonego rozwoju,
2. Wskazanie obszarów zanieczyszczonych i ich rekultywacja.

Cel długoterminowy:

Wzrost świadomości ekologicznej.

Cele krótkoterminowe:

1. Wzrost świadomości ekologicznej mieszkańców w zakresie ochrony powietrza i właściwej gospodarki odpadami,
2. Oszczędność wody oraz jej ochrona jako wynik większej świadomości ekologicznej mieszkańców,
3. Wzrost świadomości ekologicznej w obrębie pozostałych elementów środowiska

Plan zagospodarowania przestrzennego województwa podlaskiego.

Plan określa zasady ochrony środowiska i korzystania z jego zasobów (ogólne i szczegółowe) w zakresie planowania przestrzennego na obszarze województwa podlaskiego.

Zasady ogólne:

- Nasywanie obszarów sieci ekologicznej różnymi formami ochrony prawnej ze strefowaniem reżimów ochronnych i zagospodarowania oraz wzmacnianie więzi między obszarami węzłowymi,
- Niepodejmowanie decyzji przestrzennych mogących prowadzić do zniszczenia lub dewaloryzacji cennych układów przyrodniczych, w tym przenoszenie działań i urządzeń uciążliwych (tam, gdzie to możliwe) poza obszary sieci ekologicznych,
- Podporządkowanie zagospodarowania i działalności gospodarczej w obszarach prawnie chronionych zasadom określonym w planach ich ochrony lub w stanowiących je aktach prawnych,
- Zmniejszanie kosztów ekologicznych, społecznych i ekonomicznych funkcjonowania i rozwoju osadnictwa poprzez kształtowanie zwartych przestrzennie obszarów zurbanizowanych i hamowanie „rozlewania się zabudowy” zwłaszcza w obszarach podmiejskich większych miast oraz na terenach atrakcyjnych dla rekreacji,
- Zarządzanie popytem na zasoby naturalne we wszystkich formach, a zwłaszcza nieodnawialne, pod kątem oszczędności przestrzeni, surowców i energii,
- Dostosowanie zagospodarowania turystycznego i wypoczynkowego do naturalnej chłonności obszarów, a nie kryterium zysku,
- Dostosowanie rozwoju rolnictwa i leśnictwa do istniejących układów przyrodniczych, w tym siedliskowych, z wykorzystaniem ich możliwości i predyspozycji - bez osłabienia,

- Uwzględnianie nadrzędności ochrony środowiska i krajobrazu również na obszarach wiejskich poza systemami sieci ekologicznej, a zwłaszcza ochrony przed „żywiotową urbanizacją” i chemizacją,
- Zmniejszanie transportochłonności osadnictwa i gospodarki poprzez racjonalne rozmieszczenie miejsc pracy, zamieszkania, usług i wypoczynku oraz preferowanie transportu zbiorowego,
- Lokalizowanie elementów infrastruktury transportowej w sposób minimalizujący jej negatywny wpływ na środowisko,
- Stosowanie nowoczesnych rozwiązań technicznych i technologicznych w transporcie, przemyśle i gospodarce komunalnej, ograniczających do minimum ich negatywny wpływ na środowisko,
- Zapewnienie priorytetu działań chroniących wody powierzchniowe i podziemne oraz powiązane z nimi ekosystemy lądowe przed ponadnormatywnymi zanieczyszczeniami i zmianami reżimów hydrologicznych w procesach urbanizacyjnych i gospodarczych, w tym zmniejszanie wodochłonności gospodarki komunalnej, przemysłu i rolnictwa,
- Uwzględnianie wyników państwowego monitoringu środowiska oraz państwowych norm wykorzystania środowiska w procesach planowania przekształceń i rozwoju zagospodarowania przestrzennego oraz jego realizacji.

W *Planie* zawarte zostało kształtowanie sieci ekologicznej na obszarze województwa. Środowisko przyrodnicze poddano analizie w zakresie uwarunkowań wewnętrznych do zagospodarowania przestrzennego. Plan zagospodarowania przestrzennego województwa precyzuje także kierunki ochrony zasobów środowiska województwa:

1. W zakresie ochrony przyrody:
  - Wdrożenie „Europejskiej sieci ekologicznej NATURA 2000”,
  - Ochrona elementów systemu przyrodniczego województwa.
2. W zakresie ochrony powierzchni ziemi:
  - Likwidacja źródeł zanieczyszczeń,
  - Ograniczenie niekorzystnych skutków przemysłowej eksploatacji powierzchniowej złóż surowców mineralnych,
  - Ochrona gleb przed erozją,

- Ochrona wartościowych gruntów rolnych,
  - Ochrona powierzchni ziemi przed nadzwyczajnymi zagrożeniami środowiska.
3. W zakresie ochrony powietrza atmosferycznego:
- Ograniczenie emisji zanieczyszczeń gazowych i pyłowych oraz jej skutków,
  - Uwzględnienie wyników monitoringu powietrza w procesach sporządzania miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego,
  - Ustalanie dopuszczalnego poziomu niektórych substancji.
4. W zakresie ochrony wód śródlądowych - powierzchniowych i podziemnych:
- Utrzymanie ilości wód powierzchniowych na poziomie zapewniającym ochronę równowagi biologicznej,
  - Doprowadzenie jakości wód powierzchniowych powyżej albo co najmniej na poziomie wymaganym w przepisach,
  - Eliminowanie źródeł zanieczyszczeń, zwłaszcza w zlewniach rzek wchodzących w skład obszarów prawnie chronionych,
  - Prowadzenie racjonalnej gospodarki zasobami wodnymi,
  - Wdrażanie dyrektyw UE w dziedzinie ochrony wód,
  - Opracowanie planów gospodarowania wodami na obszarach dorzeczy,
  - Ustanowienie obszarów ochronnych zbiorników wód śródlądowych,
  - Realizowanie międzynarodowych porozumień z Białorusią i Litwą w sprawie kontroli jakości i ochrony wód granicznych,
  - Przestrzeganie zakazów i nakazów zawartych w decyzjach administracyjnych wyznaczających strefy ochrony pośredniej i bezpośredniej komunalnych ujęć wód,
  - Prowadzenie stałego monitoringu wód śródlądowych w zakresie jakości i ich ilości.
5. Ochrona lasów i zadrzewień oraz wzbogacanie ich walorów,
6. Ochrona przed hałasem, wibracjami i elektromagnetycznym promieniowaniem niejonizującym,

7. Ochrona przed nadzwyczajnymi zagrożeniami środowiska,
8. Ochrona przeciwpowodziowa.

Plan Gospodarki Odpadami Województwa Podlaskiego na lata 2012 - 2017

Plan Gospodarki Odpadami Województwa Podlaskiego został przyjęty Uchwałą Sejmiku Województwa Podlaskiego Nr XX/233/12 z dnia 21 czerwca 2012 r. Dokument zawiera analizę stanu gospodarki odpadami w województwie w podziale na rodzaje odpadów. Przedstawione w Planie cele i zadania dotyczą okresu 2012 - 2017 i dla odpadów komunalnych przedstawiają się następująco:

1. Zwiększenie udziału odzysku, w szczególności recyklingu w odniesieniu do szkła, metali, tworzyw sztucznych oraz papieru i tektury, jak również odzysku energii z odpadów zgodnego z wymogami ochrony środowiska.
2. Zwiększenie ilości zbieranych selektywnie odpadów niebezpiecznych występujących w strumieniu odpadów komunalnych.
3. Wylimitowanie praktyki nielegalnego składowania odpadów.

Ponadto dla poszczególnych grup odpadów określono cele szczegółowe.

Dla realizacji osiągnięcia postawionych celów niezbędne jest prowadzenie następujących działań:

1. Działania zmierzające do zapobiegania powstawaniu odpadów, ograniczenia ilości odpadów oraz ich negatywnego oddziaływania na środowisko,
2. Działania wspomagające prawidłowe postępowanie z odpadami w zakresie zbierania, transportu, odzysku i unieszkodliwiania,
3. Realizacja wskazanego systemu gospodarowania odpadami opartego na regionach gospodarki odpadami (RGO).

Strategia rozwoju województwa podlaskiego do 2020 roku

Strategia określa misję województwa: Województwo podlaskie regionem aktywnego i zrównoważonego rozwoju z wykorzystaniem walorów środowiska naturalnego, wielokulturowej tradycji i położenia przygranicznego. W ramach tej misji określone zostały cele, m.in. cel 4. Ochrona środowiska naturalnego, który ma być realizowany poprzez następujące grupy działań:

- Rozwój systemów zaopatrzenia w wodę, odprowadzania i oczyszczania ścieków oraz systemu gospodarowania odpadami,

- Rozwój systemów energetycznych,
- Rozwój rolnictwa i obszarów wiejskich,
- Rozwój innowacyjności gospodarki regionu,
- Rozwój kadr gospodarki regionu w tym kształcenia ustawicznego.

Regionalny Program Operacyjny Województwa Podlaskiego na lata 2007 - 2013

W ramach V osi priorytetowej Rozwój infrastruktury ochrony środowiska określono cel główny, który brzmi: Zachowanie dziedzictwa środowiska naturalnego poprzez inwestycje infrastrukturalne zmniejszające negatywne skutki cywilizacji. Cel ten ma być realizowany przez następujące cele szczegółowe:

- Poprawa jakości powietrza poprzez zmniejszenie ilości zanieczyszczeń,
- Poprawa jakości wód powierzchniowych i podziemnych,
- Minimalizowanie ilości wytwarzanych odpadów oraz wprowadzenie systemu gospodarowania odpadami zgodnego z hierarchią postępowania z odpadami,
- Wzrost wykorzystania niekonwencjonalnych źródeł energii,
- Poprawa stanu infrastruktury technicznej na obszarach słabiej rozwiniętych.

Oś priorytetowa wdrażana będzie poprzez: rozwój regionalnej infrastruktury ochrony środowiska i rozwój lokalnej infrastruktury ochrony środowiska. W ramach regionalnej infrastruktury ochrony środowiska finansowane będą projekty o zasięgu ponadlokalnym, wykraczające swym oddziaływaniem poza obszar jednej gminy takie jak:

- Inwestycje dotyczące kompleksowego zagospodarowania odpadów wraz z instalacjami do termicznego przekształcania odpadów z odzyskiem energii,
- Rozwój gospodarki wodno-ściekowej województwa podlaskiego ze szczególnym uwzględnieniem obszarów chronionych i zabezpieczenia sanitarnego stref zasobowych komunalnych ujęć wody,
- Budowa i przebudowy systemów ciepłowniczych wraz z modernizacją istniejących linii dystrybucji ciepła,
- Termomodernizacja obiektów użyteczności publicznej,
- Projekty dotyczące wykorzystania odnawialnych źródeł energii wraz z budową sieci energetycznej dla celów jej dystrybucji,

- Projekty dotyczące: zachowania bioróżnorodności gatunkowej, edukacji ekologicznej, tworzenia systemów monitorowania środowiska oraz zakupu wyposażenia dla służb odpowiedzialnych za likwidację skutków zagrożeń naturalnych i poważnych awarii.

W ramach rozwoju lokalnej infrastruktury ochrony środowiska przewiduje się:

- Likwidację „dzikich” wysypisk,
- Wsparcie rozwoju transportu przyjaznego środowisku,
- Wsparcie gospodarki odpadami,
- Modernizację systemów ciepłowniczych,
- Wsparcie racjonalnego wykorzystania energii.

Powiatowe i gminne

Program ochrony środowiska dla powiatu augustowskiego na lata 2012 - 2015 z perspektywą na lata 2016 - 2018

W *Programie ochrony środowiska dla powiatu augustowskiego na lata 2012 - 2015 z perspektywą na lata 2016 - 2018* zostały określone następujące cele:

1. Kontynuacja działań związanych z poprawą jakości powietrza.

Cele krótkoterminowe:

- Utrzymanie poziomu strefy A na obszarze powiatu pod względem wskaźników: poziomu dopuszczalnego, poziomu docelowego, poziomu długoterminowego poprzez ograniczenie emisji ze źródeł powierzchniowych, liniowych i punktowych.

2. Osiągnięcie i utrzymanie dobrego stanu wód powierzchniowych oraz ochrona jakości wód podziemnych i racjonalizacja ich wykorzystania.

Cele krótkoterminowe:

- Zapewnienie dobrej jakości wody pitnej mieszkańcom,
- Racjonalne gospodarowanie zasobami wodnymi powiatu,
- Poprawa jakości wód powierzchniowych i podziemnych poprzez zapobieganie eutrofizacji,

- Zwiększanie retencyjności w zlewniach umożliwiające zapobieganie skutkom suszy i powodzi,
  - Kształtowanie rzek i zbiorników wodnych zapewniające stabilność systemów przyrodniczych.
3. Zachowanie, odtworzenie i zrównoważone użytkowanie różnorodności biologicznej na różnych poziomach organizacji.

Cele krótkoterminowe:

- Pogłębienie i udostępnienie wiedzy o zasobach przyrodniczych powiatu,
  - Stworzenie prawno-organizacyjnych warunków i narzędzi dla ochrony przyrody,
  - Ochrona struktury i zapewnienie stabilności siedlisk i ekosystemów,
  - Ochrona różnorodności biologicznej i krajobrazowej na obszarach wiejskich powiatu,
  - Zapobieganie konfliktom ekologicznym na obszarach chronionych.
4. Zmniejszenie zagrożenia hałasem poprzez obniżenie jego natężenia do poziomu obowiązujących standardów.

Cele krótkoterminowe:

- Rozpoznanie i ocena stopnia narażenia mieszkańców na ponadnormatywny hałas,
  - Eliminacja narażenia mieszkańców na hałas.
5. Ochrona przed polami elektromagnetycznymi.

Cele krótkoterminowe:

- Utrzymanie poziomów promieniowania elektromagnetycznego poniżej dopuszczalnej wartości.
6. Ograniczanie zużycia energii oraz zwiększenie wykorzystania odnawialnych źródeł energii.

Cele krótkoterminowe:

- Zwiększenie wykorzystania OZE.

7. Zapobieganie powstaniu poważnych awarii przemysłowych.

Cele krótkoterminowe:

- Monitoring obszarów zagrożonych wystąpieniem poważnych awarii przemysłowych.

8. Zrównoważona gospodarka zasobami naturalnymi.

Cele krótkoterminowe:

- Ograniczenie presji wywieranej na środowisko podczas prowadzenia prac geologicznych i eksploatacji kopalni.

9. Ochrona powierzchni ziemi.

Cele krótkoterminowe:

- Zagospodarowanie powierzchni ziemi zgodnie z zasadami zrównoważonego rozwoju.
- Identyfikacja obszarów zanieczyszczonych i zdegradowanych, ich rekultywacja i zagospodarowanie.

10. Wzrost świadomości ekologicznej.

Cele krótkoterminowe:

- Wzrost świadomości ekologicznej mieszkańców w zakresie ochrony powietrza i racjonalnej gospodarki odpadami,
- Oszczędność wody oraz jej ochrona jako wynik większej świadomości ekologicznej mieszkańców,
- Pogłębienie świadomości ekologicznej w obrębie pozostałych elementów środowiska.

Strategia Rozwoju Powiatu Augustowskiego do 2020 roku

Strategia określa misję i cele strategiczne rozwoju powiatu augustowskiego do roku 2020. Misja dokumentu została określona następująco: Powiat Augustowski obszarem zrównoważonego rozwoju i wzrostu poziomu życia jego mieszkańców poprzez efektywne wykorzystanie zasobów lokalnych przy poszanowaniu walorów kulturowych regionu. *Strategia* określa następujące cele I rzędu:

- Infrastruktura techniczna jako czynnik warunkujący poprawę standardu życia mieszkańców oraz rozwój gospodarczy Powiatu Augustowskiego.

Realizowany przez cele II rzędu:

- Modernizacja układu komunikacyjnego Powiatu Augustowskiego,
- Przeciwdziałanie zagrożeniom środowiska przyrodniczego poprzez proekologiczny rozwój infrastruktury technicznej.
- Rozwój infrastruktury społecznej maksymalnie uwzględniający potrzeby i aspiracje społeczności lokalnej.

Realizowany przez cele II rzędu:

- Rozwój systemu edukacji uwzględniający potrzeby rynkowe,
- Poprawa dostępności do obiektów sportowych i rekreacyjnych,
- Poprawa dostępności i jakości usług medycznych,
- Rozszerzenie dostępności i podwyższanie standardu usług w sferze pomocy społecznej,
- Wspieranie i umacnianie rodziny w wypełnianiu jej funkcji,
- Kształtowanie i zaspakajanie potrzeb kulturalnych wśród społeczeństwa lokalnego oraz ochrona dziedzictwa kulturowego,
- Poprawa systemu bezpieczeństwa publicznego,
- Rozwój lokalnej infrastruktury społeczeństwa informacyjnego,
- Rozwój instytucjonalny powiatowych jednostek organizacyjnych.

Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta i gminy Lipsk nad Biebrzą

Opracowując niniejszy dokument oparto się o cele wyznaczone w *Studium*, wśród których należy podkreślić:

Główne cele rozwoju

- Należy wykorzystać dla rozwoju istniejące wysokie walory środowiska przyrodniczego przy racjonalnych i zgodnych z ekorozwojem programach gospodarowania na jego obszarach,

- Należy wykorzystać dla rozwoju istniejące położenie gminy w obszarze transgranicznym (w tym na potencjalnym szlaku wymiany międzynarodowej - transfer towarów, usług, osób i informacji),
- Należy stworzyć możliwości ochrony krajobrazu kulturowego z zachowaniem jego regionalnego charakteru i tożsamości społeczności lokalnej.

Cele ekologiczne rozwoju

- Ochrona funkcjonowania i zachowanie ciągłości przestrzennej systemu środowiska przyrodniczego,
- Wzbogacanie i racjonalne wykorzystanie walorów systemu przyrodniczego dla rekreacji i rolnictwa,
- Utrzymanie i racjonalne wykorzystanie dla potrzeb turystyczno-krajoznawczych, rekreacyjnych i usługowych obiektów środowiska kulturowego,
- Zapewnienie normatywnych warunków sanitarnych zamieszkiwania ludności w zakresie: jakości powietrza atmosferycznego, poziomu hałasu i wibracji oraz elektromagnetycznego promieniowania niejonizującego.

Cele społeczne w zagospodarowaniu przestrzennym

- Należy tworzyć warunki do wzrostu liczby miejsc pracy na terenie gminy, szczególnie w urządzeniach obsługi wsi i turystyki,
- Ważnym zagadnieniem jest likwidacja barier komunikacyjnych, przestrzennych i technicznych dla osób niepełnosprawnych,
- Należy mieć na uwadze walkę z patologią społeczną (pijaństwo, narkomania, niktynizm),
- Polityce rozwoju mieszkalnictwa należy dążyć do stworzenia warunków do podniesienia standardu zamieszkiwania tj. wzrostu jakości budowanych mieszkań, ich wyposażenia oraz remontu mieszkań zaniedbanych,
- Należy sprzyjać podnoszeniu poziomu wykształcenia ludności, rozwojowi kultury, sportu, ochrony zdrowia i opieki społecznej.

Cele rozwoju gospodarczego

- Efektywne wykorzystanie surowców lokalnych, zasobów pracy i tradycji produkcyjnych,

- Rozwój funkcji produkcyjnych na wyznaczonych dla tego celu terenach,
- Poprawa struktury obszarowej gospodarstw rolnych,
- Rozwój urzędzeń obsługi rolnictwa i wsi,
- Właściwe wykorzystanie możliwości produkcyjnych rolnictwa zgodnie z założeniem możliwości rozwoju rolnictwa ekologicznego.

Cele rozwoju komunikacji

- Dążenie do stworzenia właściwych warunków do zaspokojenia potrzeb społecznych w zakresie przemieszczania się ludzi i towarów na terenie gminy, jak też i przemieszczeń zewnętrznych, w tym tranzytu ludzi i towarów przez tereny gminy,
- Zapewnienie funkcjonowania w odpowiednim standardzie prędkości swobody ruchu tranzytowego na drodze wojewódzkiej i drogach powiatowych,
- Minimalizacja kolizji między ruchami komunikacyjnymi a zabudową i środowiskiem przyrodniczym oraz między różnymi rodzajami komunikacji,
- Utrzymanie w należyтым stanie dróg gminnych,
- Podnoszenie standardu wyposażenia dróg w urządzenia obsługi komunikacji, zwłaszcza przy drodze wojewódzkiej.

Cele rozwoju infrastruktury technicznej

W zakresie rozwoju infrastruktury technicznej należy zapewnić:

- Rozwój systemów wodociągowych, kanalizacyjnych i utylizacji odpadów w celu zaspokojenia potrzeb wodnych mieszkańców, podmiotów gospodarczych i społecznych w odpowiednich standardach,
- Podniesienie niezawodności funkcjonowania elektroenergetyki, zapewniając zaspokojenie zapotrzebowania podmiotów gospodarczych, społecznych i mieszkańców na dostawę odpowiedniej ilości energii,
- Zwiększenie liczby abonentów telefonicznych na terenie gminy,
- Ochronę wody, powietrza, gleby i środowiska przyrodniczego a także miejsc zamieszkiwania ludności przed zanieczyszczeniami ściekami sanitarnymi, odpadami stałymi i zanieczyszczeniami energetycznymi,

- Zmniejszenie uciążliwości kolizji między sieciami i urządzeniami infrastruktury technicznej a siecią osadniczą i elementami systemu przyrodniczego gminy,
- Sprawne i niezawodne funkcjonowanie wszystkich systemów infrastruktury technicznej zapewniające zaspokojenie potrzeb w sposób ciągły i efektywny ekonomicznie.

Plan rozwoju lokalnego Gminy Lipsk na lata 2008- 2013

Plan rozwoju lokalnego Gminy Lipsk określa szczegółowo rodzaje zadań, jakie będą realizowane w latach 2008 - 2013 na obszarze Gminy Lipsk. W dokumencie zidentyfikowano główne szanse i zagrożenia, wyznaczono także zadania mające przyczynić się do poprawy sytuacji w Gminie. Ponadto opracowanie zawiera szczegółowy plan finansowy wraz z systemem wdrażania i monitorowania, który pozwoli na ocenę efektywności *Planu*.

Program ochrony środowiska Gminy Lipsk do 2014 r.

Aktualizacja Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Lipsk na lata 2012 - 2015 z perspektywą na lata 2016 - 2019 stanowi kontynuację priorytetów, celów i zadań ekologicznych zawartych w *Programie ochrony środowiska Miasta i Gminy Lipsk nad Biebrzą do 2014 r.* Misja Programu została określona następująco:

Ekologiczna Gmina Miasta i Gminy Lipsk /n. Biebrzą zarządzana zgodnie z zasadami zrównoważonego rozwoju.

Program był realizowany przez cele średniookresowe obejmujące lata 2004-2014 oraz przez priorytety - cele krótkoterminowe (szczegółowe) w ramach każdego z celów długoterminowych, realizowane w latach 2004 - 2007.

Cel ekologiczny nr 1: Racjonalna gospodarka wodno - ściekowa

Główne priorytety - cele krótkoterminowe tego celu średnioterminowego to:

- Budowa sieci kanalizacji sanitarnej i deszczowej,
- Modernizacja i rozbudowa sieci wodociągowych wraz ze stacjami uzdatniania wody,
- Zapewnienie oczyszczania ścieków zgodnie z obowiązującymi przepisami prawnymi,
- Budowa punktu zlewnego przy oczyszczalni ścieków.

Cel ekologiczny nr 2: gospodarka odpadami

Główne priorytety - cele krótkoterminowe tego celu średnioterminowego to:

- Selektywna zbiórka odpadów, w tym odpadów niebezpiecznych,
- Recykling,
- Bezpieczne dla środowiska unieszkodliwianie odpadów,
- Rekultywacja składowisk i likwidacja „dzikich wysypisk”,
- Utworzenie w Urzędzie Gminy elektronicznej bazy danych o stanie środowiska w gminie.

Cel ekologiczny nr 3: ochrona atmosfery

Główne priorytety - cele krótkoterminowe tego celu średnioterminowego to:

- Uporządkowanie ewidencji gruntów zalesionych,
- Ochrona przed hałasem komunikacyjnym,
- Zmniejszanie emisji pyłów w atmosferze poprzez wykorzystywanie źródeł energii przyjaznych środowisku,
- Zalesianie słaby, zdegradowanych, porolnych gleb,
- Budowa czy też modernizacja systemów grzewczych w obiektach użyteczności publicznej oraz budynkach prywatnych z możliwością wykorzystania - gdzie to możliwe - odnawialnych źródeł energii (np. drewno, wody geotermalne, energia słoneczna, biomasa, biogaz),
- Budowa płyt gnojowych, zbiorników na gnojówkę i gnojownicę w rodzinnych gospodarstwach rolnych o skoncentrowanej produkcji zwierzęcej i wyposażenie tych gospodarstw w specjalistyczne urządzenia do zagospodarowania tych nawozów,
- Poprawa stanu sanitarnego obiektów turystycznych oraz bazy wypoczynkowej,
- Modernizacja procesów technologicznych na energo- i wodooszczędne oraz niskoemisyjne a ponadto stosowanie urządzeń technicznych ograniczających bądź eliminujących hałas, wibracje i promieniowanie niejonizujące.

Cel ekologiczny nr 4: ochrona środowiska naturalnego

Główne priorytety - cele krótkoterminowe tego celu średnioterminowego to:

- Dbłość o utrzymanie stanu naturalnego środowiska,
- Dbłość o poprawę stanu naturalnego środowiska,
- Racjonalne czerpanie z zasobów środowiska naturalnego,
- Korzystanie z zasobów odnawialnych,
- Ochrona bioróżnorodności,
- Ochrona szaty roślinnej i ochrona gatunków zwierzęcych,
- Powołanie obszarów chronionego krajobrazu,
- Wspomaganie wdrożenia programów rolno - środowiskowych,
- Promowanie ekologicznej działalności rolnej.

Cel ekologiczny nr 5: działania na rzecz edukacji ekologicznej

Główne priorytety - cele krótkoterminowe tego celu średnioterminowego to:

- Edukacja ekologiczna dzieci i młodzieży,
- Zwiększenie świadomości ekologicznej mieszkańców,
- Propagowanie zdrowego stylu życia,
- Kształtowanie polityki informacyjnej mającej na celu rezygnację przez z kopalni węglowych na rzecz alternatywnych źródeł energii,
- Konkursy ekologiczne i działania akcyjne.

Plan gospodarki odpadami dla związku komunalnego „Biebrza” na lata 2004 - 2014 r. wraz z aktualizacją z kwietnia 2006 r.

Plan gospodarki odpadami dla związku komunalnego „Biebrza” na lata 2004 - 2014 r. wraz z aktualizacją z kwietnia 2006 r. został opracowany w celu osiągnięcia celów założonych w Polityce ekologicznej państwa.

Główne funkcje Planu to:

- realizacja krajowej i wojewódzkiej polityki gospodarowania odpadami,
- strategiczne zarządzanie gminą w zakresie gospodarki odpadami,

- wdrażanie zasady zrównoważonego rozwoju gminy,
- przekazanie informacji na temat gospodarki odpadami,
- przedstawienie problemów i zagrożeń ekologicznych związanych z odpadami, proponując sposoby ich rozwiązania w określonym czasie,
- pomoc przy konstruowaniu budżetu powiatu,
- koordynacja polityki gospodarki odpadami dla gmin.

Program opieki nad zabytkami Gminy Lipsk

Program opieki nad zabytkami jest dokumentem o charakterze uzupełniającym w stosunku do innych aktów planowania gminnego, przede wszystkim *Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta i gminy Lipsk nad Biebrzą*. Głównym celem programu jest określenie zadań, jakie powinny być realizowane w zakresie będącym przedmiotem programu. Zadania te określone są dla wszystkich obiektów zabytkowych i całości problematyki opieki nad zabytkami dla obszaru całej gminy. *Program* ma określić pewien stan idealny, do którego należy dążyć w zakresie opieki nad zabytkami - wskazywać zadania konieczne do wykonania, ale też sugerować sposoby ich realizacji. Informacje zawarte w *Programie opieki nad zabytkami Gminy Lipsk* zostały uwzględnione w opracowaniu *Aktualizacji Programu ochrony środowiska dla Gminy Lipsk*, ponieważ ochrona zabytków jest wzajemnie powiązana z zadaniami z zakresu ochrony środowiska przyrodniczego, środowiska kulturowego oraz turystyki i promocji.

Ustawa z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami określa, że opracowanie programu opieki nad zabytkami ma na celu:

- Włączenie problemów ochrony zabytków do systemu zadań strategicznych, wynikających z koncepcji przestrzennego zagospodarowania kraju,
- Uwzględnienie uwarunkowań ochrony zabytków, w tym krajobrazu kulturowego i dziedzictwa archeologicznego, łącznie z uwarunkowaniami ochrony przyrody i równowagi ekologicznej,
- Zahamowanie procesów degradacji zabytków i doprowadzenie do poprawy stanu ich zachowania,
- Wyeksponowanie poszczególnych zabytków oraz walorów krajobrazu kulturowego,

- Podejmowanie działań zwiększających atrakcyjność zabytków dla potrzeb społecznych, turystycznych i edukacyjnych oraz wspieranie inicjatyw sprzyjających wzrostowi środków finansowych na opiekę nad zabytkami,
- Określenie warunków współpracy z właścicielami, eliminujących sytuacje konfliktowe związane z wykorzystywaniem tych zabytków,
- Podejmowanie przedsięwzięć umożliwiających tworzenie miejsc pracy związanych z opieką nad zabytkami.

Plan ochrony przed szkodliwością azbestu i program usuwania wyrobów zawierających azbest z terenu Gminy Lipsk na lata 2007 - 2032

Głównym celem Planu jest wyeliminowanie negatywnego wpływu wyrobów zawierających azbest na zdrowie mieszkańców i środowisko naturalne oraz bezpieczne usunięcie i zdeponowanie go na wyznaczonych składowiskach, zgodnie z obowiązującymi przepisami prawnymi.

C. INFORMACJE O METODACH ZASTOSOWANYCH PRZY SPORZĄDZANIU PROGNOZY

Prognoza oddziaływania na środowisko, stanowiąca integralną część Programu ochrony środowiska dla Gminy Lipsk na lata 2012 - 2015 z perspektywą na lata 2016 - 2019, została sporządzona w ramach strategicznej oceny oddziaływania na środowisko skutków realizacji planów i programów, zgodnie z ustawą o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (Dz. U. 2008 r. Nr 199 poz. 1227, z późn. zm.).

Informacje zawarte w *Prognozie* opracowane zostały stosownie do stanu współczesnej wiedzy i metod oceny oraz dostosowane do zawartości i stopnia szczegółowości analizowanego dokumentu. Niniejsza *Prognoza* opiera się na zastosowaniu metod opisowych i porównawczych.

Dokonując oceny istniejącego stanu środowiska na obszarze objętym projektem aktualizacji *Programu* oraz na obszarze, na który realizacja ustaleń może wywierać wpływ posłużono się następującymi dostępnymi środkami:

Opracowaniami WIOŚ w Białymstoku:

- Ocena stanu ekologicznego, potencjału ekologicznego i stanu chemicznego rzek województwa podlaskiego w 2011 roku,
- Ocena poziomów substancji w powietrzu i klasyfikacja stref województwa podlaskiego w 2011 roku,
- Wyniki badań pól elektromagnetycznych na terenie woj. podlaskiego w 2009 roku.

Informacjami zawartymi w Standardowych Formularzach Danych:

- SDF Natura 2000 Dolina Biebrzy PLH200008, data aktualizacji: 2009-10,
- SDF Natura 2000 Ostoja Biebrzańska PLB200006, data aktualizacji: 2011-09,
- SDF Natura 2000 Puszcza Augustowska PLB20000, data aktualizacji: 2011-09,
- SDF Natura 2000 Ostoja Augustowska PLH20000, data aktualizacji: 2009-10.

Informacjami i wnioskami zawartymi w innych opracowaniach:

- Program ochrony środowiska dla powiatu augustowskiego na lata 2012 - 2015 z perspektywą na lata 2016 - 2019,
- Strategia Rozwoju Powiatu Augustowskiego do 2020 roku
- Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta i gminy Lipsk nad Biebrzą,
- Plan rozwoju lokalnego Gminy Lipsk na lata 2008 - 2013,
- Program ochrony środowiska Gminy Lipsk do 2014 r.,
- Plan gospodarki odpadami dla związku komunalnego „Biebrza” na lata 2004 - 2014 r. wraz z aktualizacją z kwietnia 2006 r.,
- Program opieki nad zabytkami Gminy Lipsk,
- Plan ochrony przed szkodliwością azbestu i program usuwania wyrobów zawierających azbest z terenu Gminy Lipsk na lata 2007 - 2032,
- Raport z realizacji Programu ochrony środowiska Miasta i Gminy Lipsk nad Biebrzą do 2014 r. za lata 2006 - 2012,
- Sprawozdanie z realizacji planu gospodarki odpadami dla gminy Lipsk za lata 2004 - 2006,
- Sprawozdanie z realizacji planu gospodarki odpadami dla gminy Lipsk za lata 2007 - 2008,
- Sprawozdanie z realizacji planu gospodarki odpadami dla gminy Lipsk za lata 2009 - 2012.

Analiza powyższych dokumentów przyczyniła się do ustalenia aktualnego stanu środowiska na terenie Gminy oraz pozwoliła ustalić wpływ realizacji ustaleń aktualizowanego dokumentu na stan poszczególnych komponentów środowiska, a także na stan i zachowanie zidentyfikowanych siedlisk i gatunków podlegających ochronie prawnej oraz korytarzy migracyjnych. W celu dokonania oceny istniejącego stanu środowiska posłużono się także informacjami uzyskanymi z Urzędu Miejskiego w Lipsku.

Przy opracowaniu niniejszej *Prognozy* zastosowano metody opisowe i porównawcze. W początkowej fazie przygotowania *Prognozy oddziaływania na środowisko* zapoznano się z obowiązującymi dokumentami nadrzędnymi w stosunku do sporządzanego *Programu*. Następnie na podstawie analizy aktualnego stanu środowiska na terenie Gminy Lipsk zidentyfikowane zostały największe problemy środowiskowe. Kolejnym etapem było określenie powiązania pomiędzy założeniami projektowanego dokumentu,

a istniejącymi problemami środowiskowymi. Późniejszy etap sporządzania *Prognozy* obejmował określenie wpływu realizacji celów wyznaczonych w *Programie Ochrony Środowiska dla Gminy Lipsk na lata 2012 - 2015* na środowisko. Zastosowana w tym miejscu subiektywna ocena skutków porealizacyjnych jest spójna z wytycznymi określonymi w ustawie o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz ocenach oddziaływania na środowisko (Dz. U. 2008 r., Nr 199 poz. 1227, z późn. zm.).

Kolejnym krokiem podczas opracowywania *Prognozy* było określenie powiązania pomiędzy założeniami analizowanego dokumentu, a istniejącymi problemami środowiskowymi. Późniejszy etap sporządzania *Prognozy* obejmował określenie wpływu realizacji celów wyznaczonych w *Programie*.

Podczas określania wpływu realizacji celów zawartych w przedmiotowym *Programie* na środowisko zastosowano metodę macierzy interakcji. W wierszach siatki wpisano cele operacyjne, natomiast w kolumnach wskaźniki odpowiadające poszczególnym komponentom środowiska. Występowanie wzajemnego oddziaływania pomiędzy składnikami przeciwstawnych osi zaznaczono symbolem:

(+) - realizacja zadania spowoduje pozytywne oddziaływania i skutki,

(-) - realizacja zadania spowoduje negatywne oddziaływania i skutki,

(0) - realizacja zadania nie wpływa na środowisko.

Przy ocenie poszczególnych działań wzięto również pod uwagę wzajemne zależności poszczególnych elementów środowiska oraz ich oddziaływanie między sobą. Szczególny nacisk położono na oddziaływanie przyjętych działań na obszary cenne przyrodniczo, w tym Natura 2000.

Za pomocą matrycy przeanalizowano oddziaływania: pozytywne, negatywne, krótkoterminowe, średnioterminowe i długoterminowe, stałe, chwilowe, bezpośrednie, pośrednie, wtórne i skumulowane. Następnie dokonano omówienia wszystkich ważniejszych oddziaływań i podsumowano wpływ poszczególnych celów na elementy środowiska.

D. PROPOZYCJE DOTYCZĄCE PRZEWIDYWANYCH METOD ANALIZY SKUTKÓW REALIZACJI POSTANOWIEŃ PROGRAMU ORAZ CZĘSTOTLIWOŚCI JEJ PRZEPROWADZANIA

Wśród postanowień wymienionych w *Programie ochrony środowiska Gminy Lipsk 2012 - 2015 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2016 - 2019*, znajdują się cele, których realizacja (zwłaszcza podczas realizacji zamierzeń inwestycyjnych na etapie budowy)

może oddziaływać na środowisko. W przypadku tego typu zadań prowadzona będzie indywidualna ocena oddziaływania na środowisko, jeszcze przed realizacją inwestycji. W ramach tej oceny analizie poddane zostaną potencjalne oddziaływania przedsięwzięcia na środowisko, w tym na zdrowie ludzi oraz na obszary objęte prawną ochroną. Ponadto w raporcie o oddziaływaniu inwestycji na środowisko proponowane będą działania minimalizujące negatywny wpływ, a w miarę potrzeby także kompensacje przyrodnicze. W związku z tym ewentualne negatywne skutki realizacji postanowień projektu *Programu* mogą zostać wyeliminowane jeszcze przed przystąpieniem do realizacji inwestycji.

Analiza skutków realizacji przedsięwzięć, wynikających z postanowień *Programu*, na etapie ich funkcjonowania, prowadzona będzie przez Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Białymstoku, w ramach monitoringu oraz w ramach działalności inspekcyjno-kontrolnej.

Analiza skutków realizacji postanowień *Programu ochrony środowiska dla Gminy Lipsk na lata 2012 - 2015*, będzie odbywała się co 4 lata w ramach aktualizacji gminnego programu ochrony środowiska. W celu częstszej weryfikacji postępu postanowień wynikających z *Programu*, a także w zakresie oddziaływania na środowisko, co 2 lata sporządzony będzie raport z wykonania *Programu*. W celu ułatwienia oceny realizacji działań *Programu* zaproponowane zostały w nim wskaźniki monitorowania, przywołane w poniższej Tabeli.

Tabela 1. Wskaźniki monitorowania Programu ochrony środowiska

Cele strategiczne oraz wskaźniki monitorowania stanu środowiska	Jednostka miary	Źródło informacji o wskaźniku
1. KONTYNUACJA DZIAŁAŃ ZWIĄZANYCH Z POPRAWĄ JAKOŚCI POWIETRZA		
Liczba zmodernizowanych kotłowni	szt.	dane własne JST, WIOŚ
Wielkość emisji niskiej	%, Mg/rok	dane własne JST, GUS, WIOŚ
Łączna emisja zanieczyszczeń gazowych	Mg/rok	GUS, WIOŚ
Liczba budynków objętych termomodernizacją	szt.	dane własne JST
2. OSIĄGNIĘCIE I UTRZYMANIE DOBREGO STANU WÓD POWIERZCHNIOWYCH ORAZ OCHRONA JAKOŚCI WÓD PODZIEMNYCH I RACJONALIZACJA ICH WYKORZYSTANIA		
Ilość wykonanej infrastruktury dla ochrony środowiska:	szt.	WIOŚ, GUS
▪ Liczba nowopowstałych/zmodernizowanych SUW	szt.	WIOŚ, GUS
▪ Liczba przydomowych oczyszczalni ścieków	szt.	WIOŚ, GUS
▪ Długość sieci wodociągowej	km	WIOŚ, GUS

Cele strategiczne oraz wskaźniki monitorowania stanu środowiska	Jednostka miary	Źródło informacji o wskaźniku
▪ Długość sieci kanalizacyjnej	km	WIOŚ, GUS
Ludność korzystająca z oczyszczalni - ogółem (w ogólnej liczbie ludności)	%	WIOŚ, GUS
Pobór wód podziemnych	dam ³ /rok	WIOŚ, GUS
Zużycie wody na potrzeby gospodarki narodowej i ludności w ciągu roku	dam ³ /rok	WIOŚ, GUS
Ładunki zanieczyszczeń w oczyszczonych ściekach:	kg/rok	WIOŚ, GUS
▪ BZT ₅		
▪ CHZT	kg/rok	WIOŚ, GUS
▪ Zawiesina ogólna	kg/rok	WIOŚ, GUS
3. ZACHOWANIE, ODTWORZENIE I ZRÓWNOWAŻONE UŻYTKOWANIE RÓŻNORODNOŚCI BIOLOGICZNEJ NA RÓŻNYCH POZIOMACH ORGANIZACJI		
Udział obszarów przyrodniczo cennych, chronionych prawnie	ha, %	dane własne JST, RDOŚ
Liczba powstałych gospodarstw agroturystycznych	szt.	dane własne JST
Liczba zorganizowanych spotkań i kampanii informacyjnych, miejscowej społeczności, potencjalnych inwestorów i organizacji ekologicznych	szt.	dane własne JST
4. ZMNIEJSZENIE ZAGROŻENIA HAŁASEM POPRZEZ OBNIŻENIE JEGO NATĘŻENIA DO POZIOMU OBOWIĄZUJĄCYCH STANDARDÓW		
Liczba uciążliwych źródeł hałasu	szt.	dane własne JST, WIOŚ
Długość zmodernizowanej infrastruktury drogowej	km	dane własne JST
5. OCHRONA PRZED POLAMI ELEKTROMAGNETYCZNYMI		
Poziom pola elektromagnetycznego	V/m	WIOŚ
6. OGRANICZANIE ZUŻYCIA ENERGII ORAZ ZWIĘKSZENIE WYKORZYSTANIA ODNAWIALNYCH ŹRÓDEŁ ENERGII		
Udział odnawialnych źródeł energii w produkcji energii	kW, %	dane własne JST
Liczba nowych instalacji wykorzystujących OZE	szt.	dane własne JST
7. ZRÓWNOWAŻONA GOSPODARKA ZASOBAMI NATURALNYMI		
Liczba eksploatowanych złóż kopalin	szt.	dane własne JST, PIG
8. OCHRONA POWIERZCHNI ZIEMI		
Udział powierzchni zalesianych do powierzchni ogółem	ha, %	dane własne JST, GUS
9. WZROST ŚWIADOMOŚCI EKOLOGICZNEJ		
Liczba przeprowadzonych działań edukacyjnych	szt.	dane własne JST
Nakłady na edukację ekologiczną	zł, %	dane własne JST
Liczba organizacji pozarządowych działających aktywnie na rzecz ochrony środowiska i edukacji ekologicznej	szt.	dane własne JST

Źródło: opracowanie własne EKOTON sp. z o. o.

E. INFORMACJE O MOŻLIWYM TRANSGRANICZNYM ODDZIAŁYWANIU NA ŚRODOWISKO

Działania realizujące postanowienia *Programu* nie będą powodowały znaczących oddziaływań transgranicznych.

F. OKREŚLENIE, ANALIZA I OCENA ISTNIEJĄCEGO STANU ŚRODOWISKA

Działania przedstawione w projekcie *Programu* prowadzone będą na terenie Gminy Lipsk, w związku z tym podczas analizy stanu środowiska skupiono się przede wszystkim na niniejszym terenie, w miarę możliwości i dostępności danych przedstawiając i porównując sytuację na obszarze pozostałych gmin powiatu augustowskiego.

Gmina Lipsk położona jest w północno-wschodniej części województwa podlaskiego i zajmuje powierzchnię 184 km², co stanowi niecały 1% powierzchni województwa i około 11% powierzchni powiatu augustowskiego, na terenie którego jest położona. Od północy analizowana Gmina sąsiaduje z gminą Płaska, od zachodu gminą Sztabin, a od południa z gminami Dąbrowa Białostocka i Nowy Dwór, wschodnią granicę Gminy stanowi granica państwa. Pod względem fizycznogeograficznym, opracowanym przez Jerzego Kondrackiego Gmina Lipsk położona jest w obrębie Makroregionu - Niziny Północnopodlaskiej, Mezoregionu Kotliny Biebrzańskiej.

Stan powietrza

Według danych WIOŚ (2011) na terenie Gminy Lipsk nie występują zakłady przemysłowe będące największymi emitarami zanieczyszczeń w skali województwa. Największa emisja zanieczyszczeń powietrza pochodzi z kotłowni. Gmina Lipsk, należąca do powiatu augustowskiego, należącego do strefy podlaskiej, według oceny poziomów substancji i klasyfikacji stref woj. podlaskiego w 2011 r. (WIOŚ), strefa ta została zaklasyfikowana jako A pod względem różnych kryteriów. Oznacza to, że poziom stężeń poszczególnych zanieczyszczeń na terenie strefy nie przekracza odpowiednio poziomu dopuszczalnego, poziomu docelowego oraz poziomu celu długoterminowego.

Zanieczyszczenia powietrza pochodzą z kotłowni, które zapewniają ciepło dla potrzeb mieszkańców zabudowy jednorodzinnej, wielorodzinnej i obiektów użyteczności publicznej. Na terenie Gminy Lipsk nie obserwuje się emisji zanieczyszczeń technologicznych i energetycznych do atmosfery.

Wody powierzchniowe i podziemne

Wody powierzchniowe Gminy stanowią rzeki, rowy stale odprowadzające wodę oraz bagna i mokradła. Obszar Gminy Lipsk znajduje się w zlewni rzeki Biebrzy i częściowo w zlewni rzeki Niemen. Podstawową sieć hydrograficzną Gminy stanowią rzeki: Biebrza, Wołkuszanka i Niedźwiedzica z całym systemem drobnych strumieni i rowów. Brak jest jezior, występuje jedynie niewielka ilość zagłębień bezodpływowych. Najwyższe stany wód w rzekach występują w miesiącach lutym i marcu, a najniższe w lipcu i sierpniu.

Według podziału hydrogeologicznego Polski obszar Gminy znajduje się w obrębie regionu suwalsko-podlaskiego. Charakteryzuje się on naprzemianległym występowaniem poziomów wodonośnych i serii poziomów słabo przepuszczalnych. Przypowierzchniowy poziom wodonośny posiada zwierciadło swobodne, a głębiej leżące poziomy międzymorenowe zwierciadłem napiętym. Szacowana miąższość utworów wodonośnych w czwartorzędzie waha się od kilku do 30 metrów. Układ hydroizohips wskazuje na silnie drenujący charakter tej części doliny Biebrzy w stosunku do wszystkich poziomów wodonośnych.

Głównym źródłem zaopatrzenia w wodę ludności Gminy Lipsk, są wody podziemne, ujmowane studniami wierconymi z utworów czwartorzędowych na stacjach wodociągowych oraz wody ujmowane studniami kopanymi, zlokalizowanymi przy gospodarstwach domowych. Woda czerpana przy pomocy studni kopanych (m.in. ze względu na ich niewłaściwą lokalizację) charakteryzuje się znacznymi zanieczyszczeniami bakteriologicznymi i chemicznymi, a w okresie suszy występują jej deficyty. Wody podziemne charakteryzują się stosunkowo dobrą jakością.

Głównymi i największymi źródłami zanieczyszczeń wód powierzchniowych są oczyszczalnie ścieków. Zgodnie z danymi GUS w 2010 r. w powiecie oczyszczono łącznie 56 dam³ ścieków (BZT₅ 350 kg/rok, ChZT 2935 kg/rok). Istotnym źródłem zanieczyszczeń wód powierzchniowych są także spływy powierzchniowe z terenów rolnych poddawanych chemizacji i nawożeniu. Wielkości ładunków tych zanieczyszczeń są trudne do oszacowania. Dodatkowym zagrożeniem są także ścieki socjalno - bytowe pochodzące z gospodarstw domowych - gromadzone w nieuszczelnionych szambach mogą powodować ogromne zanieczyszczenie wód gruntowych i lokalnych cieków.

Zagrożenia wód podziemnych wynikają z możliwości przenikania zanieczyszczeń z powierzchni ziemi oraz wód powierzchniowych poprzez ich migrację do warstwy wodonośnej. Wody podziemne zanieczyszczone są różnymi substancjami chemicznymi, najczęściej są to: azotany, fosforany, substancje ropopochodne, chlorki, siarczany i inne. Działalność gospodarcza człowieka związana jest z ingerencją w obieg wód i wywiera wpływ na jakość i ilość zasobów wód podziemnych. Najpowszechniej występującymi

przyczynami zanieczyszczeń wód podziemnych są wycieki z niezolowanych wysypisk odpadów, baz paliwowych i stacji sprzedaży paliw do pojazdów samochodowych. Azotany i fosforany pochodzące ze źle nawożonych pól ornych zanieczyszczają wody podziemne w wyniku infiltracji wody (są one także przyczyną degradacji zbiorników wodnych). Niewłaściwe stosowanie nawozów naturalnych (głównie gnojowicy) oraz chemizacja (nadmierne stosowanie nawozów mineralnych i środków ochrony roślin) rolnictwa są głównymi zagrożeniami antropogenicznymi wpływającymi na jakość wód podziemnych. Źródłem zanieczyszczenia wód podziemnych są także zanieczyszczenia pochodzące ze szlaków komunikacyjnych o dużym natężeniu ruchu. Na stan jakości wód podziemnych wpływa również jakość powietrza, którego zanieczyszczenia, poprzez opady atmosferyczne są deponowane na powierzchni ziemi i w wodach powierzchniowych. W miejscach, gdzie brak jest izolacji poziomu wodonośnego lub izolacja jest niepełna, następuje szybka migracja zanieczyszczeń z powierzchni ziemi.

Walory przyrodnicze i krajobrazowe

Gmina Lipsk charakteryzuje się zróżnicowanym krajobrazem polodowcowym na północy, który stopniowo przechodzi w Dolinę Biebrzy o niewielkich deniwelacjach na południowym wschodzie Gminy. Fragment Doliny Biebrzy biegnący w południowej części Gminy jest granicznym fragmentem Północnego Basenu Biebrzy. W części tej występują dobrze nawodnione torfowiska z licznymi starorzeczami. Nad bagnami górują liczne grądy, wśród których występują uroczyska. Złoża torfowe budują głównie torfy szuwarowe, turzycowiskowe i olsowe. W części północno-zachodniej przechodzą one w obniżenie sandrowe porosłej puszcza Równiny Augustowskiej, w pozostałym sąsiedztwie otaczają je zagospodarowane rolniczo wysoczyzny z niewielkimi partiami lasów.

Rozlewiska dolnej Biebrzy są miejscem odpoczynku i żerowania dla dziesiątek tysięcy ptaków wodnych, zwłaszcza kaczek, gęsi, mew w okresie ich wędrówek wiosennych i jesiennych. Dolina stanowi chronioną enklawę przyrodniczą rzadkich gatunków ptaków błotnych i drapieżnych, a nadto borealnych (drożdżik, łabędź krzykliwy, bekasik, świstun), mających tu granicę swego zasięgu (np. ptaki tundry- biegus zmienny, batalion czy dubelt) lub niezmiernie już rzadkich, jak orzeł przedni, bielik, kulik wielki, sokół wędrowny, orlik grubodzioby.

Ogółem powierzchnia obszarów chronionych (bez uwzględniania obszarów Natura 2000) na terenie Gminy Lipsk wynosi 11961ha (GUS, 2011 r.), co stanowi około 64% ogólnej powierzchni Gminy. Największą powierzchnię zajmują obszary Chronionego Krajobrazu - 10205 ha. Parki Narodowe (Biebrzański PN) zajmuje 1756 ha. Z przytoczonymi powyżej obszarami podlegającymi ochronie pokrywają się obszary Natura 2000: SOO - łącznie 9703,8 ha i OSO stanowiące łącznie 9853,5 ha.

Klimat akustyczny

Klimat akustyczny województwa podlaskiego kształtuje głównie komunikacja drogowa. Uregulowania prawne dotyczące zagadnienia ochrony przed hałasem zawiera ustawa Prawo ochrony środowiska. Według tej ustawy ochrona przed hałasem polega na zapewnieniu jak najlepszego stanu akustycznego środowiska poprzez utrzymanie poziomu hałasu poniżej dopuszczalnego, lub co najmniej na tym poziomie oraz zmniejszenie poziomu hałasu, co najmniej do dopuszczalnego, gdy nie jest on dotrzymany obecnie.

Corocznie na terenie województwa podlaskiego, Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Białymstoku prowadzi pomiary hałasu komunikacyjnego w wybranych punktach pomiarowo-kontrolnych. Takie pomiary nie były jednak wykonywane na terenie Gminy Lipsk. W związku z powyższym trudno określić w jakim stopniu mieszkańcy Gminy są narażeni na hałas. Ze względu na peryferyjne położenie Gminy i brak dróg krajowych na jej obszarze można sądzić, iż presja hałasu komunikacyjnego na środowisko jest niewielka. Brak jednak danych na temat stopnia narażenia mieszkańców na ponadnormatywny hałas.

Powierzchnia ziemi i gleby

Obszar Gminy Lipsk charakteryzuje się pagórkowatą rzeźbą terenu. Polodowcowa rzeźba terenu została utworzona w czasie ostatniego zlodowacenia bałtyckiego i charakteryzuje się bogactwem falistych i pagórkowatych wzgórz w strefie moreny czołowej, płaskich i falistych obszarów moren dennych, płaskich dolin rzecznych oraz równinnych lekko wydymionych obszarów sandrowych pokrytych przeważnie lasami.

W Kotlinie Biebrzańskiej występują głównie gleby hydrogeniczne, wśród których dominują gleby torfowe. W zależności od stopnia ich uwodnienia i wynikających stąd procesów, gleby te zwykle się dzielić na torfowo-bagiennie (żyzne, o różnym stopniu uwilgotnienia) oraz torfowo-murszowe (o różnym stopniu zmurszenia, tj. zmineralizowania, będącego następstwem niedostatecznego uwilgotnienia). W basenie północnym, dzięki korzystnym warunkom uwodnienia w rynnach Biebrzy i jej dopływów znajdują się znaczne powierzchnie gleb torfowo-bagiennych, odpornych na odwodnienie. Niemniej są tu też duże kompleksy gleb torfowo-murszowych, słabo zmurszałych nad rzekami, a średnio - w zasięgu sandru. Wśród gleb hydrogenicznych spotyka się w postaci wysp lub tarasów gleby mineralne, których geneza ma charakter aluwialny. Po rozcięciu się tarasu zalewowego pradoliny Niemna pod koniec ostatniego zlodowacenia jego wody w lwiej części popłynęły na północ. Reszta, wzmocniana wytapianiem się brył martwego lodu, płynęła pradoliną Biebrzy Erodując podłoże i taras zalewowy, wody te wytwarzały wyspowe równiny akumulacji wodnej, równiny sandrowe i nowe tarasy rzeczne, których rzeźbę z czasem zmodyfikowały procesy wydymotwórcze. Wtedy też wykształciła się obecna sieć hydrograficzna pradoliny Biebrzy, umożliwiającą procesy torfotwórcze. W ten

sposób w dolinach rzek (wypełnionych z czasem glebami hydrogenicznymi) powstały kompleksy gleb mineralnych, porostłych; głównie borami sosnowymi. Należy tu jeszcze wspomnieć o wyspach północnego basenu Biebrzy: Sztabińskiej, Lipskiej i Jastrzębowskiej. Są to moreny denne z dość licznymi ostańcami. Gleby na nich (tzw. płowe) zbudowane są ze żwirów, piasków, iłów i gliny zwałowej. Zachodnia część Wyspy Sztabińskiej jest sandrem, na który nałożyły się liczne wydmy. Pomiędzy glebami torfowymi a mineralnymi istnieje często pas przejściowy o nieprzepuszczalnym podłożu z płytką warstwą mineralną, która jest okresowo zabagniana. Tworzy on glebę zwaną glejową (dość żyzną, piaszczysto-bagienną).

Według informacji zawartych w *Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Miasta i Gminy Lipsk* grunty rolne zajmują 11 717 ha, co stanowi 63,5% powierzchni gminy, resztę stanowią lasy i nieużytki. Grunty leśne, stanowiące na terenie gminy 22,1 % powierzchni, w przeważającej większości są własnością państwa. Po za lasami większość gruntów należy do gospodarki indywidualnej. Ponad 60% powierzchni terenu zajmują pola uprawne.

Złóża surowców

Na terenie Gminy Lipsk surowce naturalne występują w postaci: żwirów, pospółek jak i piasku. Złóża tych surowców występują na obszarze „wyspy Lipskiej” przeważnie w formie wzgórz morenowych. Są one eksploatowane doraźnie lub w sposób ciągły, ręcznie lub przy użyciu sprzętu zmechanizowanego.

W Gminie brak jest dużych obszarów powierzchniowej eksploatacji surowców mineralnych. Zgodnie ze *Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Lipsk* złoża powinny być użytkowane racjonalnie z kompleksowym wykorzystaniem kopalin i sukcesywnie prowadzoną rekultywacją terenów poeksploatacyjnych.

Na terenie Gminy Lipsk występują torfowiska niskie, których udokumentowane złoża wynoszą 7849 ha (szacunkowo 134,7 mln m³). Torf jest stosowany w ogrodnictwie jako środek poprawiający strukturę gleby i rolnictwie jako nawóz organiczny oraz w lecznictwie (balneologii) jako środek do kąpieli i okładów (borowiny). W przeszłości torf służył również jako opał, obecnie złoża te nie są eksploatowane. Gmina Lipsk charakteryzuje się największymi zasobami torfu w porównaniu z pozostałymi Gminami powiatu augustowskiego. Fakt ten wynika z położenia Gminy w Kotlinie Biebrzy.

Ocena aktualnego stanu środowiska na terenie Gminy Lipsk

Biorąc pod uwagę poszczególne komponenty środowiska Gmina Lipsk charakteryzuje się dużym stopniem naturalności środowiska. O walorach przyrodniczych Gminy świadczą liczne, utworzone na tym obszarze powierzchniowe formy ochrony przyrody: Park

Narodowy, Obszary Chronionego Krajobrazu i Obszary Natura 2000. W analizowanym *Programie* przedstawiono klasyfikację Gmin należących do powiatu augustowskiego. Wzięto przy tym pod uwagę następujące parametry: ludność korzystająca z oczyszczalni - ogółem (w % ogólnej liczby ludności), zużycie wody na potrzeby gospodarki narodowej i ludności w ciągu roku [dam^3], ścieki przemysłowe i komunalne wymagające oczyszczania odprowadzone do wód lub do ziemi w ciągu roku - ogółem [dam^3], odpady [t] wytworzone w ciągu roku - ogółem, obszary prawnie chronione - ogółem [ha], tereny zieleni [ha]. Z klasyfikacji przedstawionej w analizowanym *Programie* wynika, iż Gmina Lipsk zajmuje 4 miejsce na tle pozostałych Gmin powiatu augustowskiego. Wyniki notowana Gminy Lipsk pod względem wybranych czynników wskazują na dalszą potrzebę rozwoju i modernizacji infrastruktury ochrony środowiska oraz działań przyczyniających się do poprawy poszczególnych komponentów środowiska.

E. OKREŚLENIE, ANALIZA I OCENA ISTNIEJĄCEGO STANU ŚRODOWISKA ORAZ POTENCJALNE ZMIANY TEGO STANU W PRZYPADKU BRAKU REALIZACJI POSTANOWIEŃ PROGRAMU

Określenie wariantu „0”, czyli brak realizacji celów założonych w projekcie *Programu ochrony środowiska dla Gminy Lipska na lata 2012 - 2015 z perspektywą na lata 2016 - 2019* stanowi punkt odniesienia dla oceny stanu środowiska lub identyfikacji i waloryzacji oddziaływujących na nie czynników w wariantcie zakładającym realizację projektu *Programu*.

W niniejszej *Prognozie* w celu oszacowania możliwych do wystąpienia zmian w środowisku w przypadku wariantu „0”, przyjęto, iż odstąpienie od realizacji zamierzeń określonych w projekcie *Programu* zmniejszy szanse na ograniczenie występujących już obecnie negatywnych trendów lub na wzmocnienie pozytywnych tendencji w dziedzinie środowiska.

Wśród najistotniejszych negatywnych zmian wywołanych brakiem realizacji projektu *Programu* można wymienić:

- wzrost niekorzystnych oddziaływań, takich jak emisja zanieczyszczeń do powietrza, nasilenie hałasu i wibracji wynikających z złego stanu nawierzchni dróg, spadek dynamiki i zakresu prac procesów związanych z modernizacją istniejącej infrastruktury drogowej,
- wzrost presji na środowisko oraz pogorszenie jego stanu w wyniku braku wprowadzania nowoczesnych rozwiązań, o zdecydowanie mniejszym negatywnym oddziaływaniu na środowisko niż obecnie, w zakresie infrastruktury technicznej, w tym między innymi: budowa lub modernizacja infrastruktury wodno - ściekowej (przydomowe oczyszczalnie ścieków),

- zwiększenie zagrożeń nadzwyczajnych powierzchni ziemi i środowiska gruntowo-wodnego spowodowane skutkami katastrof drogowych (będących wynikiem braku poprawy bezpieczeństwa ruchu drogowego lub pogarszania się istniejącego stanu, w wyniku wzrostu natężenia ruchu, przy jednoczesnym złym stanie technicznym dróg),
- dewastacja terenów zieleni oraz ich zaśmiecanie wynikające ze wzrostu antyekologicznych postaw społeczeństwa.

Należy zauważyć, iż niezależnie od realizacji dokumentu poddanego niniejszej ocenie, regulacje prawne w zakresie standardów jakości środowiska oraz prowadzony monitoring środowiska przyczyniać się będą do sukcesywnej poprawy jakości powietrza. Niemniej jednak zakłada się, iż podjęte w ramach *Programu* działania winny odnieść wymierne pozytywne skutki w postaci zmniejszenia presji antropogenicznej na środowisko w zakresie zarówno źródeł, jak i ładunku substancji odprowadzanych do środowiska. Brak wdrożenia dokumentu spowolni te procesy.

Uwarunkowania prawne wymuszają konieczność wdrażania prawidłowych rozwiązań w zakresie komunalnej gospodarki wodno - ściekowej, w tym budowy przydomowych oczyszczalni ścieków, realizacji systemów kanalizacji sanitarnej oraz deszczowej. Jednak wskutek rozwoju Gminy istniejące systemy techniczne mogą stać się niewystarczające.

Wobec powyższego bardzo istotne znaczenie ma zabezpieczenie środowiska przyrodniczego poprzez dostosowanie istniejących elementów sieci infrastruktury technicznej. Brak realizacji *Programu* przyczyni się do sytuacji, w której w mniejszym stopniu oraz wolniej przebiegać będą procesy związane z modernizacją istniejącej oraz budową nowej infrastruktury technicznej, co w przypadku przestarzałych technologii lub awaryjności urządzeń w wyniku ich technicznego zużycia może stwarzać zagrożenia dla środowiska.

Rozpatrując negatywne i pozytywne skutki, jakie może wywołać wybór wariantu „0” stwierdza się, iż korzystniejszym rozwiązaniem dla środowiska przyrodniczego jest realizacja założeń analizowanego projektu *Programu*. Niemniej jednak należy zaznaczyć, iż wszystkie prace, w szczególności związane z robotami budowlanymi powinny być prowadzone z poszanowaniem środowiska, przez co na etapie budowy negatywne oddziaływanie będzie miało jedynie charakter chwilowy.

F. OKREŚLENIE, ANALIZA I OCENA STANU ŚRODOWISKA NA OBSZARACH OBJĘTYCH PRZEWIDYWANYM ZNACZĄCYM ODDZIAŁYWANIEM

Władze samorządowe Gminy będą wdrażały cele ustalone w *Programie*, poprzez realizację zadań własnych i koordynowanych określonych na podstawie *Wojewódzkiego*

Programu ochrony środowiska oraz Powiatowego Programu Ochrony Środowiska. Realizacja wymienionych zadań własnych będzie sprowadzała się do opiniowania tworzonych dokumentów, które mogą stanowić podstawę do realnych działań na rzecz poprawy stanu środowiska. Realizacja zadań koordynowanych zapisanych w *Programie* może przyczynić się do poprawy stanu konkretnych elementów środowiska, a tym do poprawy jakości życia mieszkańców. Zakres zadań został poszerzony o zamierzenia inwestycyjne Gminy. Największy odsetek planowanych inwestycji na najbliższe lata na terenie Gminy Lipsk to działania z zakresu gospodarki wodno - ściekowej, gospodarki odpadami oraz przebudowy dróg.

Po analizie ujętych w *Programie ochrony środowiska dla gminy Lipsk na lata 2012 - 2015* celów i zadań, zidentyfikowano rodzaje działań mogących znacząco oddziaływać na środowisko. Wszystkie planowane przedsięwzięcia charakteryzują się ograniczonym terytorialnie oddziaływaniem na środowisko. Zasięg oddziaływania inwestycji to oddziaływanie krótkoterminowe związane z budową lub modernizacją danej infrastruktury. Finalne oddziaływanie będzie skutkowało poprawą stanu środowiska na danym terenie.

Dokonując analizy istniejącego stanu środowiska na obszarach objętych przewidywanym znaczącym oddziaływaniem, zwrócono szczególną uwagę na obszary podlegające ochronie prawnej na podstawie ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (Dz. U. 2009 r., Nr 151, poz. 1220 ze zm.). Na obszarze Gminy Lipsk znajdują się następujące powierzchniowe formy ochrony przyrody:

- Biebrzański Park Narodowy,
- Obszary Chronionego Krajobrazu: „Dolina Biebrzy”, „Puszcza i Jeziora Augustowskie”,
- Obszary Specjalnej Ochrony Ptaków OSO Natura 2000: Ostoja Biebrzańska PLB 200006, Puszcza Augustowska PLB 200002,
- Specjalne Obszary Ochrony Siedlisk SOO Natura 2000: Dolina Biebrzy PLH 200008, Ostoja Augustowska PLH 200005.

Z uwagi na fakt, iż *Program ochrony środowiska dla Gminy Lipsk na lata 2012 - 2015 z perspektywą na lata 2015 - 2019* nie przedstawia szczegółowych działań inwestycyjnych, w związku z tym na etapie sporządzania niniejszej *Prognozy* nie ma możliwości dokonania analizy i oceny stanu środowiska na obszarach objętych przewidywanym znaczącym oddziaływaniem.

Stan środowiska na obszarach objętych przewidywanym znaczącym oddziaływaniem będzie możliwy do określenia, na etapie przeprowadzenia oceny oddziaływania na środowisko konkretnych projektów inwestycyjnych, na podstawie której wydawane zostaną decyzje o środowiskowych uwarunkowaniach.

G. OKREŚLENIE, ANALIZA I OCENA ISTNIEJĄCYCH PROBLEMÓW OCHRONY ŚRODOWISKA ISTOTNYCH Z PUNKTU WIDZENIA REALIZACJI PROJEKTOWANEGO DOKUMENTU

Przy ustalaniu celów *Programu ochrony środowiska Gminy Lipsk na lata 2012-2015 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2016-2019* wykorzystano m.in. analizę stanu środowiska na terenie gminy, a także wyniki analizy SWOT. Z punktu widzenia realizacji projektowanego dokumentu, wśród najistotniejszych problemów należy wymienić:

- Słaba jakość gleb,
- Zagrożenia pożarowe lasów i torfowisk.
- Zły stan techniczny dróg,
- Niewystarczający stopień skanalizowania gminy wpływa niekorzystnie na stan zdrowia mieszkańców, jak również oddziałuje na środowisko (np. nieszczelnione szamba przydomowe zanieczyszczają wody podziemne),
- Emisja zanieczyszczeń do powietrza pochodząca z indywidualnych źródeł ciepła opalanych odpadami komunalnymi - podnoszą zanieczyszczenie powietrza atmosferycznego,
- Silna konkurencja w procesie ubiegania się o fundusze unijne oraz inne środki zewnętrzne - prowadzi ona do zniechęcenia, a tym samym do zahamowania rozwoju lokalnego w zakresie infrastruktury drogowej i turystyczno-wypoczynkowej,
- Pogłębienie nieskuteczności w egzekwowaniu przepisów prawa miejscowego, w szczególności w zakresie ładu przestrzennego i estetyki - wpływa na brak systematyczności i samowolę w wykonywanych działaniach,

Położenie Gminy Lipsk na obszarach cennych przyrodniczo, w tym Natura 2000 (Dolina Biebrzy, Ostoja Augustowska, Ostoja Biebrzańska, Puszcza Augustowska) może również wiązać się z potencjalnymi problemami, zagrożeniami, utrudniającymi lub uniemożliwiającymi realizację zapisów zawartych w *Programie*.

W odniesieniu do potencjalnego zagrożenia obszarów chronionych (na podstawie ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody) występujących na terenie Gminy, identyfikacja wpływu zagrożeń została przedstawiona w postaci poniższej Tabeli.

Tabela 2. Problemy ochrony środowiska w związku z występowaniem obszarów podlegających ochronie i pomników przyrody

Forma ochrony przyrody	Nazwa formy ochrony	Potencjalne zagrożenia
Parki Narodowe	Biebrzański Park Narodowy	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Nasilająca się presja turystyki i zanieczyszczenia środowiska związane z jej rozwojem, nieskanalizowany ruch turystyczny, ▪ Zanieczyszczenia spowodowane występowaniem dzikich wysypisk ▪ Brak uregulowanej gospodarki wodno - ściekowej ▪ Zalesienia monokulturą sosnową ▪ Zaniechanie użytkowania łąk i pastwisk
Obszary Chronionego Krajobrazu	Dolina Biebrzy, Puszcza i Jeziora Augustowskie	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Nasilająca się presja turystyki i zanieczyszczenia środowiska związane z jej rozwojem, nieskanalizowany ruch turystyczny, ▪ Zanieczyszczenia spowodowane występowaniem dzikich wysypisk ▪ Zanieczyszczenia wód ▪ Likwidowanie zadrzewień przydrożnych i śródpolnych ▪ Wykonywanie prac ziemnych trwale zniekształcających rzeźbę
OSO Natura 2000	Ostoja Biebrzańska	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Brak skutecznego narzędzia do zarządzania obszarami Natura 2000 w postaci planów zadań ochrony lub planów ochrony ▪ Zaniechanie użytkowania łąk i pastwisk ▪ Sukcesja wtórna ▪ Osuszanie (spadek poziomu wód gruntowych) ▪ Antropopresja
OSO Natura 2000	Puszcza Augustowska	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Brak skutecznego narzędzia do zarządzania obszarami Natura 2000 w postaci planów zadań ochrony lub planów ochrony ▪ Wnikanie gatunków obcych geograficznie i ekologicznie ▪ Antropopresja (zaśmiecanie, wydeptywanie, niszczenie runa) ▪ Zaniechanie użytkowania łąk i pastwisk
SOO Natura 2000	Ostoja Augustowska	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Brak skutecznego narzędzia do zarządzania obszarami Natura 2000 w postaci planów zadań ochrony lub planów ochrony ▪ Zaniechanie użytkowania bagiennych łąk ▪ Zanieczyszczenie wód (nieuregulowana gospodarka wodno-ściekowa) ▪ Zabudowa brzegów zbiorników i cieków wodnych połączona z niszczeniem szuwarów ▪ Obniżenie poziomu wód gruntowych na obszarach torfowisk ▪ Odwadnianie torfowiska przez system rowów melioracyjnych - ekspansja sosen, brzoź, na dotychczas otwarte torfowiska ▪ Ekspansja trzciny ▪ Ekspansja gatunków obcych (tubin trwały, czeremcha)

Forma ochrony przyrody	Nazwa formy ochrony	Potencjalne zagrożenia
		późna) <ul style="list-style-type: none"> ▪ Ekspansja świerka i gatunków liściastych ▪ Wprowadzanie podszytów (świerk, gatunki liściaste) na siedliskach boru świeżego i boru mieszanego świeżego ▪ Prace modernizacyjne dotyczące dróg ▪ Przypadkowe niszczenie skupisk gatunków podczas prac leśnych
SOO Natura 2000	Dolina Biebrzy	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Brak skutecznego narzędzia do zarządzania obszarami Natura 2000 w postaci planów zadań ochrony lub planów ochrony ▪ Niekontrolowana zabudowa obszarów nadrzecznych ▪ Zaniechanie użytkowania łąk i pastwisk ▪ Sukcesja wtórna ▪ Osuszanie (spadek poziomu wód gruntowych) ▪ Antropopresja
Pomniki przyrody	9 modrzewi europejskich 3 lipy drobnolistne	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Brak środków finansowych na objęcie tych form właściwą pielęgnacją

Zródło: Opracowanie własne EKOTON sp. z o. o.

Gmina Lipsk jest bogata w różnorodne formy ochrony przyrody, co świadczy o wysokim stopniu naturalności przyrody i jej szczególnych walorach. Potencjalne zagrożenia środowiska mogące wpływać na obszary objęte ochroną wynikają przede wszystkim z nasilonego ruchu turystycznego, zwłaszcza w sezonie letnim oraz ciągle niewystarczającego stanu infrastruktury turystycznej: wyznaczonych szlaków turystycznych (kładek, ścieżek), miejsc parkingowych, miejsc odpoczynku, koszy na odpady, tablic informujących o zasadach zachowania na danym obszarze. W przypadku obszarów Natura 2000, zagrożenia wynikają głównie z braku opracowanych planów zadań ochronnych lub planów ochrony stanowiących skuteczne narzędzie do zarządzania tymi obszarami. Takie plany określają m.in. identyfikację istniejących i potencjalnych zagrożeń dla zachowania właściwego stanu ochrony siedlisk przyrodniczych oraz gatunków roślin i zwierząt i ich siedlisk będących przedmiotami ochrony oraz wskazują działania ochronne ze wskazaniem podmiotów odpowiedzialnych za ich wykonanie i obszarów ich wdrażania. Opracowanie kompletnych planów ma zakończyć się w III kwartale 2013 r. (projekt realizowany w ramach POIŚ.05.03.00-00-186/09 pn. „Opracowanie planów zadań ochronnych dla obszarów Natura 2000 na obszarze Polski”). Obszary Chronionego Krajobrazu występujące na terenie gminy Lipsk (Dolina Biebrzy, Puszcza i Jeziora Augustowskie) są zagrożone głównie na skutek nasilającej się antropopresji idącej w różnych kierunkach: turystyka i zanieczyszczenia środowiska związane z jej rozwojem, zanieczyszczenia wód i powierzchni ziemi, przekształcanie krajobrazu.

Oprócz powierzchniowych form ochrony przyrody, na terenie Gminy występują drzewa objęte ochroną jako pomniki przyrody. Największym zagrożeniem, oprócz czynników naturalnych (obumieranie, niszczenie przez wichury) jest niepodejmowanie działań polegających na spowalnianiu naturalnych procesów (obcinanie suchych konarów, impregnacja środkami grzybo - i owadobójczymi). Oczywiście dotyczy to tylko obiektów rosnących poza lasami. W środowisku naturalnym, w parkach narodowych czy rezerwatach drzewa podlegają procesom starzenia się, zamierania i rozkładu. W dalszym ciągu są podejmowane niewystarczające środki finansowe na czynną ochronę tego rodzaju zabytków przyrody.

Ustalenia zawarte w *Programie* zostały poddane analizie pod względem zgodności z zakazami określonymi w Rozporządzeniu Nr 15/05 Wojewody Podlaskiego z dnia 25 lutego 2005 r. w sprawie Obszaru Chronionego Krajobrazu Dolina Biebrzy, oraz w Rozporządzeniu Nr 21/05 Wojewody Podlaskiego z dnia 25 lutego 2005 r. w sprawie Obszaru Chronionego Krajobrazu Puszcza i Jeziora Augustowskie.

Zgodnie z § 4. 1. Na Obszarze Chronionego Krajobrazu Dolina Biebrzy wprowadza się następujące zakazy:

1. Zabijania dziko występujących zwierząt, niszczenia ich nor, legowisk, innych schronień i miejsc rozrodu oraz tarlisk, złożonej ikry, z wyjątkiem amatorskiego połowu ryb oraz wykonywania czynności związanych z racjonalną gospodarką rolną, leśną, rybacką i łowiecką;
2. Likwidowania i niszczenia zadrzewień śródpolnych, przydrożnych i nadwodnych, jeżeli nie wynikają one z potrzeby ochrony przeciwpowodziowej i zapewnienia bezpieczeństwa ruchu drogowego lub wodnego lub budowy, odbudowy, utrzymania, remontów lub naprawy urządzeń wodnych;
3. Wydobywania do celów gospodarczych skał, w tym torfu, oraz skamieniałości, w tym kopalnych szczątków roślin i zwierząt, a także minerałów i bursztynu;
4. Wykonywania prac ziemnych trwale zniekształcających rzeźbę terenu, z wyjątkiem prac związanych z zabezpieczeniem przeciwsztormowym, przeciwpowodziowym lub przeciwsuwiskowym lub utrzymaniem, budową, odbudową, naprawą lub remontem urządzeń wodnych;
5. Dokonywania zmian stosunków wodnych, jeżeli służą innym celom niż ochrona przyrody lub zrównoważone wykorzystanie użytków rolnych i leśnych oraz racjonalna gospodarka wodna lub rybacka;
6. Likwidowania naturalnych zbiorników wodnych, starorzeczy i obszarów wodno-błotnych;
7. Lokalizowania obiektów budowlanych w pasie szerokości 100 m od linii brzegów rzek, jezior i innych zbiorników wodnych, z wyjątkiem urządzeń wodnych oraz

obiektów służących prowadzeniu racjonalnej gospodarki rolnej, leśnej lub rybackiej

Zgodnie z § 4. 1. Na Obszarze Chronionego Krajobrazu Puszcza i Jeziora Augustowskie wprowadza się następujące zakazy:

1. Zabijania dziko występujących zwierząt, niszczenia ich nor, legowisk, innych schronień i miejsc rozrodu oraz tarlisk, złożonej ikry, z wyjątkiem amatorskiego połowu ryb oraz wykonywania czynności związanych z racjonalną gospodarką rolną, leśną, rybacką i łowiecką;
2. Likwidowania i niszczenia zadrzewień śródpolnych, przydrożnych i nadwodnych, jeżeli nie wynikają one z potrzeby ochrony przeciwpowodziowej i zapewnienia bezpieczeństwa ruchu drogowego lub wodnego lub budowy, odbudowy, utrzymania, remontów lub naprawy urządzeń wodnych;
3. Wydobywania do celów gospodarczych skał, w tym torfu, oraz skamieniałości, w tym kopalnych szczątków roślin i zwierząt, a także minerałów i bursztynu;
4. Wykonywania prac ziemnych trwale zniekształcających rzeźbę terenu, z wyjątkiem prac związanych z zabezpieczeniem przeciwsztormowym, przeciwpowodziowym lub przeciwsuwiskowym lub utrzymaniem, budową, odbudową, naprawą lub remontem urządzeń wodnych;
5. Dokonywania zmian stosunków wodnych, jeżeli służą innym celom niż ochrona przyrody lub zrównoważone wykorzystanie użytków rolnych i leśnych oraz racjonalna gospodarka wodna lub rybacka;
6. Likwidowania naturalnych zbiorników wodnych, starorzeczy i obszarów wodno-błotnych;
7. Lokalizowania obiektów budowlanych w pasie szerokości 100 m od linii brzegów rzek, jezior i innych zbiorników wodnych, z wyjątkiem urządzeń wodnych oraz obiektów służących prowadzeniu racjonalnej gospodarki rolnej, leśnej lub rybackiej.

Działania zaplanowane do realizacji w projektowanym dokumencie nie stoją w sprzeczności z zakazami określonymi w Rozporządzeniach:

- Nr 15/05 Wojewody Podlaskiego z dnia 25 lutego 2005 r. w sprawie Obszaru Chronionego Krajobrazu Dolina Biebrzy,
- Nr 21/05 Wojewody Podlaskiego z dnia 25 lutego 2005 r. w sprawie Obszaru Chronionego Krajobrazu Puszcza i Jeziora Augustowskie

Skuteczna ochrona wielu gatunków zwierząt wymaga nie tylko ochrony gatunkowej czy obszarowej. Niezbędne jest również zachowanie, łączności ekologicznej pomiędzy płacami siedlisk dostępnych dla tych zwierząt. Jest to szczególnie ważne w przypadkach gatunków o znacznych wymaganiach przestrzennych, jak np. duże drapieżniki. Zbyt małe

i dodatkowo izolowane populacje zagrożone są wyginięciem ze względu na ich niewielką zmienność genetyczną i silny wpływ czynników losowych. Poszczególne gatunki zwierząt przemieszczają się najczęściej wielokrotnie wzdłuż tych samych obszarów - które dobrze znają i które zapewniają im bezpieczeństwo. Stąd istotna rola korytarzy ekologicznych umożliwiających zmniejszenie stopnia izolacji poszczególnych płatów siedlisk i ułatwienie przemieszczania się organizmów pomiędzy nimi, a co za tym idzie, zwiększenie prawdopodobieństwa kolonizacji izolowanych płatów. Korytarze powodują zwiększenie przepływu genów pomiędzy płatami siedlisk zapobiegające utracie różnorodności genetycznej oraz przeciwdziałające depresji wsobnej a także kształtują obniżenie śmiertelności, szczególnie wśród osobników młodych, wypartych z płatów dogodnych siedlisk, wskutek zachowań terytorialnych.

Przez teren Gminy Lipsk przebiegają kluczowe w skali kraju korytarze ekologiczne. Należą do nich:

- Obszar węzłowy GKPn-4 Puszcza Augustowska
- Korytarz uzupełniający KPn-1 Dolina Biebrzy

Korytarze ekologiczne spełniają swoją funkcję jedynie wówczas, gdy są drożne na całej swojej długości. Oznacza to, że na obszarze korytarza ekologicznego musi być zachowany, korzystny z punktu widzenia możliwości przemieszczania określonych gatunków, układ siedlisk, a istniejące bariery migracyjne nie powinny znacząco wpływać na możliwości ich migracji. W praktyce szereg czynników, zarówno o charakterze naturalnym, jak i przede wszystkim antropogenicznym, powoduje zakłócenie, a nawet przerwanie ich ciągłości i wynikającą z niej fragmentację i izolację siedlisk. W konsekwencji utrudnia to lub uniemożliwia migrację i wymianę osobników pomiędzy populacjami. Czynniki powodujące przerwanie łączności ekologicznej określane są mianem barier ekologicznych.

Do barier można zaliczyć:

- infrastrukturę komunikacyjną - przede wszystkim drogi o dużym natężeniu ruchu, ogrodzone drogi ekspresowe i autostrady oraz linie szybkich kolei,
- tereny zabudowane - przede wszystkim rozwój zabudowy wzdłuż dróg, terenów przemysłowych oraz składowisk i innych rozległych obszarów zurbanizowanych;
- infrastrukturę związaną z energetyką, w tym farmy wiatrowe (zagrożenie dla ptaków podczas ich migracji) oraz elektrownie wodnych (bariery dla ssaków związanych ze środowiskiem wodnym i innych zwierząt wodnych).

Zaplanowane w analizowanym *Programie* działania, wynikające przede wszystkim z rozbudowy i modernizacji infrastruktury komunikacyjnej mogą chwilowo zakłócić funkcjonowanie korytarzy. Niemniej jednak realizacja zamierzeń *Programu* skupiona jest

na remontach i przebudowach już istniejących dróg, a więc nie przyczyni się do fragmentacji korytarzy ekologicznych, gdyż nie spowoduje fragmentaryzacji istniejących siedlisk przyrodniczych, a więc nie wpłynie na wystąpienie zakłóceń w ich funkcjonowaniu.

Realizacja ustaleń zawartych w *Programie* może zostać utrudniona poprzez następujące problemy, wynikające z potencjalnych zagrożeń środowiska:

- Katastrofy naturalne lub antropogeniczne (pożary lasów i torfowisk, zagrożenia powodziowe, huragany i silne wiatry, transport materiałów niebezpiecznych, awarie przemysłowe),
- Pogłębiająca się nieskuteczność w egzekwowaniu przepisów prawa miejscowego, w szczególności w zakresie ładu przestrzennego i turystyki,
- Niebezpieczeństwo nasilania się różnic między ochroną środowiska a strategicznym dla regionu rozwojem społeczno-gospodarczym (konflikty w zakresie powstawania przedsięwzięć na obszarach chronionych),
- Niewystarczająca ilość środków finansowych na realizację przedsięwzięć z zakresu ochrony środowiska.

Opisane i wymienione powyżej zagrożenia i problemy odnoszące się m.in. do obszarów objętych ochroną nie utrudniają realizacji zapisów przedmiotowego *Programu*, ponieważ ma on na celu zrównoważony rozwój gminy i poprawę poszczególnych komponentów środowiska naturalnego. Analizowany *Program* ma także za zadanie wyeliminować zagrożenia środowiska lub przynajmniej ograniczyć ich negatywny wpływ.

H. OKREŚLENIE, ANALIZA I OCENA CELÓW OCHRONY ŚRODOWISKA USTANOWIONYCH NA SZCZEBLU MIĘDZYNARODOWYM, WSPÓLNOTOWYM I KRAJOWYM, ISTOTNYCH Z PUNKTU WIDZENIA PROJEKTOWANEGO DOKUMENTU, ORAZ SPOSOBY, W JAKICH TE CELE I INNE PROBLEMY ŚRODOWISKA ZOSTAŁY UWZGLĘDNIONE PODCZAS OPRACOWYWANIA PROGRAMU

Podstawą do opracowania aktualizacji przedmiotowego projektu *Programu ochrony środowiska dla Gminy Lipsk na lata 2012 - 2015 z perspektywą na lata 2016 - 2019* są następujące dokumenty:

Krajowe

- Polityka ekologiczna państwa w latach 2009 - 2012 z perspektywą do roku 2016,
- II Polityka ekologiczna państwa (dokument z perspektywą do 2025 roku),
- Polityka Leśna Państwa.

Wojewódzkie

- Program ochrony środowiska województwa podlaskiego na lata 2011 - 2014,
- Plan zagospodarowania przestrzennego województwa podlaskiego,
- Plan gospodarki odpadami województwa podlaskiego na lata 2012 - 2017,
- Strategia rozwoju województwa podlaskiego do 2020 roku,

Powiatowe i gminne

- Program ochrony środowiska dla powiatu augustowskiego na lata 2012 - 2015 z perspektywą na lata 2016 - 2019,
- Strategia Rozwoju Powiatu Augustowskiego do 2020 roku,
- Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta i gminy Lipsk nad Biebrzą,
- Plan rozwoju lokalnego Gminy Lipsk na lata 2008 - 2013,
- Program ochrony środowiska Gminy Lipsk do 2014 r.,

- Plan gospodarki odpadami dla związku komunalnego „Biebrza” na lata 2004 - 2014 r. wraz z aktualizacją z kwietnia 2006 r.,
- Program opieki nad zabytkami Gminy Lipsk,
- Plan ochrony przed szkodliwością azbestu i program usuwania wyrobów zawierających azbest z terenu Gminy Lipsk na lata 2007 - 2032

Program główny cel określa następująco: Zrównoważony rozwój Gminy Lipsk z wykorzystaniem walorów środowiska naturalnego, wielokulturowej tradycji i położenia przygranicznego. Jako wiążące przyjmuje się cele *Polityki ekologicznej państwa*. Uwzględnia się także fakt, iż powyższe dokumenty krajowe w dużej mierze adoptowały już cele i założenia europejskiej i światowej polityki ekologicznej, a zatem są w najwyższym stopniu zbieżne z odpowiadającymi im politykami ustanowionymi na poziomie międzynarodowym i krajowym. Biorąc to pod uwagę sformułowano następujące cele i priorytety ekologiczne wraz z listą zadań składających się na zrównoważony rozwój Gminy Lipsk:

1 cel strategiczny:

Kontynuacja działań związanych z poprawą jakości powietrza

Cele krótkoterminowe:

- Ograniczenie emisji ze źródeł powierzchniowych, liniowych i punktowych

2 cel strategiczny:

Osiągnięcie i utrzymanie dobrego stanu wód powierzchniowych oraz ochrona jakości wód podziemnych i racjonalizacja ich wykorzystania

Cele krótkoterminowe:

- Zapewnienie dobrej jakości wody pitnej mieszkańcom
- Racjonalne gospodarowanie zasobami wodnymi
- Poprawa jakości wód powierzchniowych i podziemnych poprzez zapobieganie eutrofizacji

3 cel strategiczny:

Zachowanie, odtworzenie i zrównoważone użytkowanie różnorodności biologicznej na różnych poziomach organizacji

Cele krótkoterminowe:

- Pogłębienie i udostępnienie wiedzy o zasobach przyrodniczych
- Stworzenie prawno-organizacyjnych warunków i narzędzi dla ochrony przyrody
- Ochrona struktury i zapewnienie stabilności siedlisk i ekosystemów
- Ochrona różnorodności biologicznej i krajobrazowej na obszarach wiejskich
- Zapobieganie konfliktom ekologicznym na obszarach chronionych

4 cel strategiczny:

Zmniejszenie zagrożenia hałasem

Cele krótkoterminowe:

- Rozpoznanie i ocena stopnia narażenia mieszkańców na ponadnormatywny hałas
- Eliminacja narażenia mieszkańców na hałas

5 cel strategiczny:

Ochrona przed polami elektromagnetycznymi

Cele krótkoterminowe:

- Utrzymanie poziomów promieniowania elektromagnetycznego poniżej dopuszczonej wartości

6 cel strategiczny:

Ograniczanie zużycia energii oraz zwiększenie wykorzystania odnawialnych źródeł energii

Cele krótkoterminowe:

- Zwiększenie wykorzystania OZE

7 cel strategiczny:

Zrównoważona gospodarka zasobami naturalnymi

Cele krótkoterminowe:

- Ograniczenie presji wywieranej na środowisko podczas prowadzenia prac geologicznych i eksploatacji surowców

8 cel strategiczny:

Ochrona powierzchni ziemi

Cele krótkoterminowe:

- Zagospodarowanie powierzchni ziemi zgodnie z zasadami zrównoważonego rozwoju
- Identyfikacja obszarów zanieczyszczonych i zdegradowanych, ich rekultywacja i zagospodarowanie

9 cel strategiczny:

Wzrost świadomości ekologicznej

Cele krótkoterminowe:

- Wzrost świadomości ekologicznej mieszkańców w zakresie ochrony powietrza i racjonalnej gospodarki odpadami
- Oszczędność wody oraz jej ochrona jako wynik większej świadomości ekologicznej mieszkańców
- Pogłębienie świadomości ekologicznej w obrębie pozostałych elementów środowiska

Cele i zadania z zakresu gospodarki odpadami w Gminie Lipsk zostały określone

w *Planie Gospodarki Odpadami dla Województwa Podlaskiego na lata 2009 - 2012*, *Planie Gospodarki Odpadami Województwa Podlaskiego na lata 2012 - 2017* oraz *Planie Gospodarki Odpadami dla Związku Komunalnego „Biebrza” na lata 2004 - 2014*.

Program ochrony środowiska dla Gminy Lipsk na lata 2012 - 2015 uwzględnia cele ochrony środowiska ustanowione na poziomie międzynarodowym, krajowym, regionalnym i lokalnym. Świadczą o tym ustalenia *Programu* w zakresie priorytetów, których realizacja ma doprowadzić do poprawy stanu przyrody, efektywniejszego wykorzystania zasobów i walorów środowiska w rozwoju społeczno - gospodarczym. Dążenia te mają jednocześnie służyć zachowaniu dóbr przyrody przyszłym pokoleniom, a także sprzyjać rozwojowi gospodarczemu i poprawie atrakcyjności regionu. Realizacja celów z zakresu rozbudowy infrastruktury ochrony środowiska powinna umożliwić osiągnięcie standardów określonych dyrektywami Unii Europejskiej i wynikających z Traktatu Akcesyjnego.

W osiągnięciu założonych w *Programie* celów mają służyć określone w harmonogramie *Programu* zadania, ze wskazaniem podmiotu odpowiedzialnego oraz szacunkowych kosztów ich realizacji. W *Programie* określono również zasady zarządzania *Programem Ochrony Środowiska* oraz monitoringu jego realizacji.

I. OKREŚLENIE, ANALIZA I OCENA PRZEWIDYWANEGO ZNACZĄCE ODDZIAŁYWANIA, NA CELE I PRZEDMIOT OCHRONY OBSZARU NATURA 2000 ORAZ INTEGRALNOŚĆ TEGO OBSZARU, A TAKŻE NA POSZCZEGÓLNE KOMPONENTY ŚRODOWISKA

Projektowany *Program ochrony środowiska dla Gminy Lipsk na lata 2012 - 2015 z perspektywą na lata 2016 - 2019* został stworzony w celu poprawy istniejącego stanu środowiska. Niemniej jednak niektóre z zaplanowanych do realizacji przedsięwzięć mogą lokalnie oddziaływać na środowisko. Podstawowym celem sporządzenia niniejszej *Prognozy* jest wskazanie potencjalnych skutków realizacji ustaleń *Programu* na środowisko i mieszkańców. Ze względu na znaczny stopień ogólności sformułowań w zakresie priorytetów zawartych w dokumencie, możliwe jest dokonanie ogólnej ich oceny. Dla wszystkich przedsięwzięć mogących zawsze znacząco oddziaływać na środowisko Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 9 listopada 2010 r. w sprawie przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko nakłada obowiązek sporządzenia takiego dokumentu. W związku z tym szczegółowa analiza wpływu poszczególnych inwestycji zostanie przeprowadzona w ramach procedury oceny oddziaływania na środowisko. W ramach procedury OOS przeanalizowane zostaną rozwiązania alternatywne dla poszczególnych inwestycji, a także ewentualne działania minimalizujące negatywny wpływ na środowisko.

Poniżej w Tabeli dokonano oceny skutków realizacji *Programu ochrony środowiska dla Gminy Lipsk na lata 2012 - 2015*. Określając poszczególne oddziaływania odniesiono się do realizacji celów strategicznych założonych w omawianym dokumencie oraz przypisane im działania. Wyniki analizy oddziaływań na poszczególne komponenty środowiska oraz obszary Natura 2000 przedstawiono w postaci macierzy interakcji. Przy ocenie poszczególnych działań wzięto również pod uwagę wzajemne zależności poszczególnych elementów środowiska oraz ich oddziaływanie między sobą. Szczególny nacisk położono na oddziaływanie przyjętych działań na obszary cenne przyrodniczo w tym Natura 2000.

Za pomocą matrycy przeanalizowano oddziaływania: pozytywne, negatywne, krótkoterminowe, średnioterminowe i długoterminowe, stałe, chwilowe, bezpośrednie, pośrednie, wtórne i skumulowane.

Tabela 2. Wyniki analizy przewidywanych oddziaływań na obszar Natura 2000 i środowisko projektowanego dokumentu.

Cel strategiczny (długoterminowy)	Cel krótkoterminowy	Natura 2000	różnorodność biologiczna	ludzie	zwierzęta	rośliny	woda	powietrze	Powierzchnia ziemi	krajobraz	Klimat	Klimat akustyczny	zasoby naturalne	zabytki	dobra materialne
KONTYNUACJA DZIAŁAŃ ZWIĄZANYCH Z POPRAWĄ JAKOŚCI POWIETRZA	Ograniczenie emisji ze źródeł powierzchniowych, liniowych i punktowych	+/P/D	0	+/B/D	+/P/D	+/P/D	+/P/D	+/B/D	0/W	0	+	0	0	+/P	0
OSIĄGNIĘCIE I UTRZYMANIE DOBREGO STANU WÓD POWIERZCHNIOWYCH ORAZ OCHRONA JAKOŚCI WÓD PODZIEMNYCH I RACJONALIZACJA ICH WYKORZYSTANIA	Zapewnienie dobrej jakości wody pitnej mieszkańcom	0	0	+/B/D	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
	Racjonalne gospodarowanie zasobami wodnymi	+/P	+/P	+/B	+/P	+/P	+/B/D	0	+/W/S	0	0	0	0	0	0
	Poprawa jakości wód powierzchniowych i podziemnych poprzez zapobieganie eutrofizacji	+/P/D	+/P/D	+/P/D	+/P/D	+/P/D	+/B/D	0	0	0	0	0	0	0	0
ZACHOWANIE, ODTWORZENIE I ZRÓWNOWAŻONE UŻYTKOWANIE RÓŻNORODNOŚCI BIOLOGICZNEJ NA RÓŻNYCH POZIOMACH ORGANIZACJI	Pogłębienie i udostępnienie wiedzy o zasobach przyrodniczych	+/P/D	+/P/D	+/B	+/P/D	+/P/D	+/P/D	+/P/D	+/P/D	+/P/D	+/P/D	+/P/D	+/P/D	0	0
	Stworzenie prawno-organizacyjnych warunków i narzędzi dla ochrony przyrody	+/B/Ś	+/B/S	0	+/P/S	+/P/Ś	+/P/Ś	+/P/S	0	+	0	0	0	0	0
	Ochrona struktury i zapewnienie stabilności siedlisk i ekosystemów	+/B/D	+/B/D	+/P/D	+/P/D	+/P/D	+/P/D	+/P/D	+/P/D	+/P/D	+/P/D	0	+/P/D	0	0
	Ochrona różnorodności biologicznej i krajobrazowej na obszarach wiejskich	+/P/D	+/B/D	+/P/D	+/P/D	+/P/D	+/P/D	+/P/C	+/B/D	+/B/S	0	0	0	0	0
	Zapobieganie konfliktom ekologicznym na obszarach chronionych	0	0	+/B/D	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0

Cel strategiczny (długoterminowy)	Cel krótkoterminowy	Natura 2000	różnorodność biologiczna	ludzie	zwierzęta	rośliny	woda	powietrze	Powierzchnia ziemi	krajobraz	Klimat	Klimat akustyczny	zasoby naturalne	zabytki	dobra materialne
ZMNIEJSZENIE ZAGROŻENIA HAŁASEM	Rozpoznanie i ocena stopnia narażenia mieszkańców na ponadnormatywny hałas	0	0	+/B	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
	Eliminacja narażenia mieszkańców na hałas	+/P/D	+/P/D	+/B/D	+/P/D	0	0	0	0	0	0	+/B	0	0	0
OCHRONA PRZED POLAMI ELEKTROMAGNETYCZNYMI	Utrzymanie poziomów promieniowanie elektromagnetycznego poniżej dopuszczalnej wartości	0	0	+/B/D	+/B/D	+/B/D	0	0	0	0	0	0	0	0	0
OGRANICZANIE ZUŻYCIA ENERGII ORAZ ZWIĘKSZENIE WYKORZYSTANIA ODNAWIALNYCH ŹRÓDEŁ ENERGII	Zwiększenie wykorzystania OZE	0	0	+/B/D	0	0	+/P	+/P	0	0	0	0	+/P	0	+/P
ZRÓWNOWAŻONA GOSPODARKA ZASOBAMI NATURALNYMI	Ograniczenie presji wywieranej na środowisko podczas prowadzenia prac geologicznych i eksploatacji surowców	+/P/D	0	0	0	0	0	0	+/B/D	+/B/D	0	0	+/B/D	0	0
OCHRONA POWIERZCHNI ZIEMI	Zagospodarowanie powierzchni ziemi zgodnie z zasadami zrównoważonego rozwoju	+/P/D	+/P/D	+/B/D	+/P/D	+/P/D	+/P/D	0	+/B/D	+/B/D	0	+	+/P/D	+	+
	Identyfikacja obszarów zanieczyszczonych i zdegradowanych, ich rekultywacja i zagospodarowanie	+/P	+/P	+/B/D	+/P	+/P	+/P/D	+/P/D	+/B/D	+/B/D	0	+	+/P/D	+	+
WZROST ŚWIADOMOŚCI EKOLOGICZNEJ	Wzrost świadomości ekologicznej mieszkańców w zakresie ochrony powietrza i racjonalnej gospodarki odpadami	+/P/D	+/P/D	+/B/D	+/P/D	+/P/D	+/P/D	+/P/D	+/P/D	0	0	0	0	0	0

Cel strategiczny (długoterminowy)	Cel krótkoterminowy	Natura 2000	różnorodność biologiczna	ludzie	zwierzęta	rośliny	woda	powietrze	Powierzchnia ziemi	krajobraz	Klimat	Klimat akustyczny	zasoby naturalne	zabytki	dobra materialne
	Oszczędność wody oraz jej ochrona jako wynik większej świadomości ekologicznej mieszkańców	0	0	+/B	0	0	+/B	0	0	0	0	0	0	0	0
	Pogłębienie świadomości ekologicznej w obrębie pozostałych elementów środowiska	+/P/D	+/P/D	+/B	+/P/D	+/P/D	0	0	0	0	0	0	0	0	0

Oznaczenia

Identyfikacja oddziaływań:

- (+) - realizacja zadania spowoduje pozytywne oddziaływania i skutki,
- (-) - realizacja zadania spowoduje negatywne oddziaływania i skutki,
- (0) - realizacja zadania nie wpływa na środowisko,

Rodzaje oddziaływań*

- P - Pośrednie
- B - Bezpośrednie
- W - Wtórne
- Sk - Skumulowane
- K - Krótkoterminowe
- Ś - Średnioterminowe
- D - Długoterminowe
- S - State
- C - Chwilowe

*Rodzaj oddziaływania został określony na podstawie art. 51 ust. 2 pkt. 2 lit. e ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz ocenach oddziaływania na środowisko

Źródło: opracowanie własne EKOTON sp. z o. o.

Obszary Natura 2000

Sieć Natura 2000 jest systemem ochrony zagrożonych składników różnorodności biologicznej kontynentu europejskiego, wdrażanym na terytorium wszystkich państw członkowskich Unii Europejskiej. Dla każdego kraju członkowskiego określa się listę siedlisk przyrodniczych oraz gatunków, dla których należy utworzyć obszary Natura 2000 w podziale na regiony biogeograficzne. Podstawą prawną tworzenia sieci Natura 2000 są dwie dyrektywy: Siedliskowa (Habitatowa) oraz Ptasia, na mocy których powoływane są obszary specjalnej ochrony ptaków oraz specjalne obszary ochrony siedlisk.

W ramach analizy dokonano także oceny przewidywanych znaczących oddziaływań w odniesieniu do siedlisk przyrodniczych i gatunków wymienionych w SDF dla obszarów Natura 2000 znajdujących się na terenie Gminy Lipsk:

SOO - specjalne obszary ochrony siedlisk

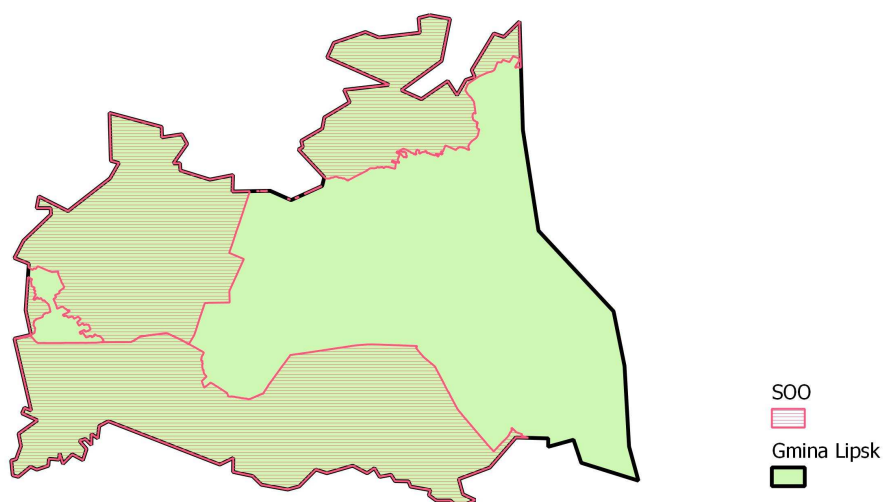
- Dolina Biebrzy (PLH 200008),
- Ostoja Augustowska (PLH 200005).

OSO - obszary specjalnej ochrony ptaków

- Ostoja Biebrzańska (PLB 200006),
- Puszcza Augustowska (PLB 200002).

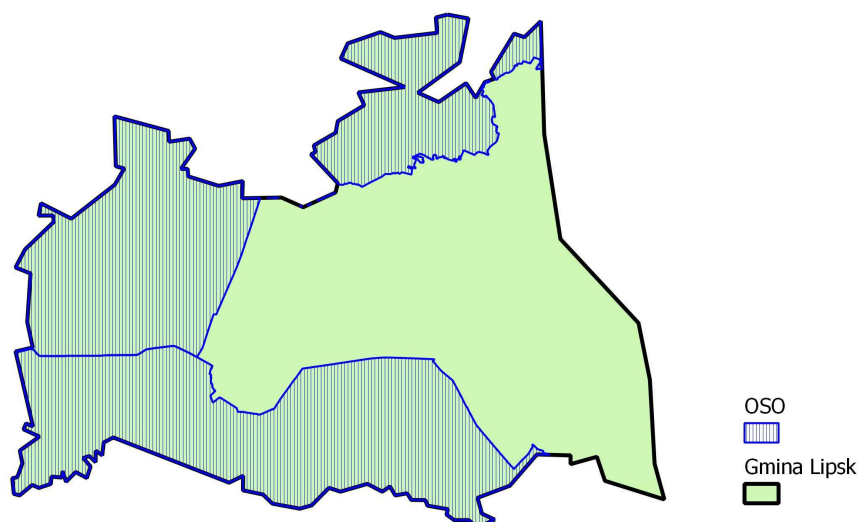
Z powodu braku planów zadań ochronnych oraz planów ochrony dla przedmiotowych obszarów Natura 2000, jako cel ochrony poszczególnych obszarów przyjęto ochronę siedlisk i populacji gatunków, wskazanych w SDF jako przedmioty ochrony (ze statusem A, B lub C). Jak już wcześniej zaznaczono analizowany *Program* został stworzony w celu poprawy istniejącego stanu środowiska, jednak niektóre z zaplanowanych do realizacji przedsięwzięć mogą lokalnie oddziaływać na obszary Natura 2000 jak i inne powierzchniowe formy ochrony przyrody. Dopiero szczegółowa analiza przedinwestycyjna na etapie uzyskiwania decyzji o uwarunkowaniach środowiskowych określi szczegółowo zakres oddziaływania poszczególnych inwestycji. W przypadku realizacji zamierzeń inwestycyjnych, które mogłyby negatywnie oddziaływać na te obszary lub populacje gatunków, powinny zostać przeprowadzone działania kompensujące i minimalizujące w obrębie obszarów Natura 2000. Przedmiotowa ochrona uwzględnia aktualny przebieg granic obszarów Natura 2000 opublikowanych przez Ministerstwo Środowiska.

Położenie SOO i OSO w Gminie Lipsk przedstawiają poniższe Ryciny.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych pozyskanych z RDOŚ Białystok 4.07.2012 r.

Rycina 1. Obszary Natura 2000 SOO na obszarze Gminy Lipsk

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych pozyskanych z RDOŚ Białystok 4.07.2012 r.

Rycina 2. Obszary Natura 2000 OSO na obszarze Gminy Lipsk

Działania zaproponowane do realizacji w aktualizowanym *Programie* przeanalizowano także pod kątem zagrożeń określonych w SDF-ach dla obszarów:

Dolina Biebrzy

Głównym zagrożeniem dla walorów przyrodniczych Doliny Biebrzy jest odwodnienie tego terenu, trwające od początku XIX w. i kontynuowane przez prawie cały wiek XX. Skutkiem odwodnienia jest obniżenie poziomu wód gruntowych, prowadzące do przesuszenia torfowisk i ich mineralizacji, co powoduje ustępowanie roślinności typowo bagiennej i wkraczanie gatunków i zbiorowisk charakterystycznych dla siedlisk bardziej suchych. Skutkiem odwodnienia są także rozległe i długotrwałe pożary, niszczące nie tylko roślinność, ale i złoża torfowe. Obecne bogactwo przyrodnicze Doliny zostało ukształtowane w wyniku jej długotrwałego użytkowania rolniczego, przede wszystkim kośnego użytkowania łąk oraz wypasu. Postępujące odchodzenie miejscowej ludności od tego typu gospodarki rolnej, związane wręcz z wyludnianiem się, okolicy jest przyczyną ekspansji zakrzaczeń i roślinności drzewiastej, zastępującej siedliska otwarte. W celu zahamowania sukcesji oraz utrzymania cennych, przejściowych jej stadiów, stosuje się w Dolinie, w ograniczonym zakresie ochronę czynną. Brak uregulowania gospodarki wodno-ściekowej w Dolinie, prowadzi do eutrofizacji wód podziemnych i powierzchniowych. Obszarowi poważnie zagraża planowana rozbudowa drogi krajowej nr 8, przecinającej obszar w okolicy Sztabina i włączenie jej do paneuropejskiego korytarza drogowego "Via Baltica" oraz planowane skierowanie na tę drogę ruchu międzynarodowego. Inne zagrożenia to kłusownictwo w otulinie Biebrzańskiego Parku Narodowego, osuszanie lub likwidacja małych zbiorników wodnych, rabunkowe pozyskiwanie surowców zielarskich w otulinie oraz na gruntach prywatnych, eksploatacja torfu w otulinie.

Ostoja Augustowska

Wśród zagrożeń obszaru, wymienia się:

- Rozwój sieci osadniczej, a zwłaszcza intensyfikacja zagospodarowania turystycznego brzegów jezior, obniżanie poziomu wód gruntowych, oddziaływanie sieci rowów odwadniających. Eutrofizacja jezior wskutek spływów nieczystości i nawozów z pól; z tego powodu zanikają w niektórych jeziorach łąki ramienicowe (np. w jez. Kunis),
- Rozprzestrzenianie się niektórych obcych gatunków, dawniej sadzonych, zwłaszcza tzw. czeremchy amerykańskiej *Prunus serotina* oraz łubinu, które zmieniają warunki siedliskowe (użyźnienie, wzrost zacienienia),
- Kłusownictwo - zwłaszcza po litewskiej stronie puszczy,
- Zaśmiecanie lasu,

- Zalewanie niektórych torfowisk przyjeziornych przez bobry, wskutek podnoszenia poziomu wody w mniejszych jeziorach (sprzyja to ekspansji szuwarów i związanych z nimi ekspansywnych gatunków - zwłaszcza trzciny w miejsce cennych zbiorowisk mechowisk niskoturzykowych),
- Zmiana sposobu gospodarowania - zaprzestanie użytkowania niskoproduktywnych, ekstensywnych łąk i pastwisk, co często prowadzi do ich zarastania.

Ostoja Biebrzańska

Zaniechanie użytkowania łąk i pastwisk na terenach podmokłych, eutrofizacja siedlisk spowodowana emisją pyłów przemysłowych i stosowaniem nawozów sztucznych, lokalny deficyt wody wynikający z przeprowadzenia melioracji, zanieczyszczenie wód, turystyka, kłusownictwo oraz wypalanie szuwarów. Potencjalne zagrożenie związane z rozbudową I helsińskiego korytarza transportowego Via Baltica.

W odniesieniu do celów przedmiotu ochrony obszarów chronionych oraz integralności tych obszarów, analiza oddziaływania wykazała jednoznacznie pozytywny wpływ (w sporadycznych przypadkach neutralny). Spodziewanym efektem realizacji zapisów w nich ujętych będzie utrzymanie, a wręcz poprawa dziedzictwa przyrodniczego. Będzie to możliwe dzięki harmonii zabudowy z krajobrazem, niedopuszczeniu do trwałych zmian rzeźby terenu na dużych powierzchniach poprzez odpowiednie zapisy w strategicznych dla gminy dokumentach, rozwoju rolnictwa integrowanego i ekologicznego itp. Żadne z działań podjętych w aktualizacji dokumentu nie wpłynę w sposób negatywny na stan środowiska naturalnego w tym szczególnie na obszary Natura 2000. Nie są one też sprzeczne lub zagrażające siedliskom przyrodniczym lub walorom krajobrazowym obszarów.

Puszcza Augustowska

Zagrożenia obszaru to przede wszystkim: eutrofizacja wód, fragmentacja obszaru w wyniku budowy autostrad, naturalna sukcesja roślinności krzewiastej i drzewiastej.

Różnorodność biologiczna oraz rośliny

Realizacja zadań wynikających z wyznaczonych celów *Programu*, w sposób pośredni lub bezpośredni będzie oddziaływała pozytywnie na różnorodność biologiczną oraz rośliny. Warto podkreślić tu przede wszystkim działania na rzecz aktywnej ochrony przyrody - związane bezpośrednio ze specyfiką cennych ekosystemów, m.in. kanalizację ruchu turystycznego na obszarach przyrodniczo cennych poprzez wyznaczanie szlaków turystycznych, czy też rekultywację zdegradowanych terenów poprzez zalesienia.

Oddziaływanie na ludzi i zwierzęta

Oddziaływanie na ludzi i zwierzęta związane z realizacją planowanych zadań przewidzianych w analizowanym *Programie* będzie najczęściej pozytywne lub neutralne.

Oddziaływania pozytywne wiązać się będą z poprawą ruchu na skutek realizacji przebudowy oraz modernizacji ulic. Wpłynie to zarówno na polepszenie jakości powietrza atmosferycznego na analizowanym obszarze, jak również na zmniejszenie poziomu hałasu drogowego. Dodatkowo działania te przyczynią się do poprawy bezpieczeństwa ruchu. W ramach realizacji inwestycji drogowych powinny zostać zaprojektowane przejścia dla zwierząt, które przyczynią się także do zmniejszenia ich kolizyjności z pojazdami.

Oprócz powyższego pozytywne oddziaływanie na ludzi może mieć realizacją celów w zakresie rozwoju infrastruktury wodno - kanalizacyjnej, co w sposób bezpośredni przyczyni się do poprawy jakości wód (powierzchniowych i podziemnych), co również wpływa na zdrowie ludzi i zwierząt.

Przewidywane oddziaływania związane są przede wszystkim z realizacją celów w zakresie rozwoju infrastruktury ochrony środowiska. Z analizy można wnioskować o pozytywnych skutkach wdrażania działań *Programu* na stan środowiska. Warto jednak podkreślić, iż występowanie oddziaływań negatywnych może nastąpić w wyniku w krótkotrwałego i chwilowego wpływu budowy lub modernizacji obiektów, przynoszących w rezultacie długotrwałe oddziaływanie pozytywne.

Woda

Wszystkie inwestycje, w ramach których przewiduje się prace związane z poprawą systemu komunikacyjnego i infrastruktury wodno - kanalizacyjnej na etapie prowadzonych robót budowlanych mogą stanowić zagrożenie dla wód podziemnych. Chodzi tu w szczególności o prace ziemne i organizacyjne związane z konieczności wykonywania wykopów pod infrastrukturę techniczną, przewody kanalizacyjne i inne uzbrojenie terenu. Prace ziemne doprowadzić mogą do odstonięcia warstw wodonośnych lub zmniejszenia warstwy izolacyjnej, w efekcie czego może dojść do dotarcia wód infiltracyjnych do wodonośca. Sytuacja taka może wystąpić zwłaszcza w miejscach, gdzie wody gruntowe występują płytko. Głównymi zanieczyszczeniami zagrażającymi jakości wód podziemnych są przede wszystkim węglowodory ropopochodne i metale ciężkie, pochodzące z zaplecza budowy i bazy budowlano - materiałowej.

Spodziewanym efektem realizacji *Programu* będzie przede wszystkim uregulowanie gospodarki wodno - ściekowej poprzez m.in. budowę przydomowych oczyszczalni ścieków. Zapisy dotyczące konieczności ochrony ekosystemów wodnych przyniosą również pozytywne korzyści. Powyższe rezultaty realizacji *Programu* będą uzupełnione efektami

jakie przyniesie racjonalne korzystanie z zasobów wód poprzez ograniczenie jej zużycia czy promowanie zamkniętych jej obiegów.

Wszystkie zamierzenia inwestycyjne związane z infrastrukturą ochrony środowiska mają na celu osiągnięcie i utrzymanie dobrego stanu wód powierzchniowych oraz ochronę jakości wód podziemnych i racjonalizację ich wykorzystania, a więc w dalszej perspektywie skutki oddziaływania dadzą pozytywny i długotrwały efekt.

Powietrze

Oddziaływanie pozytywne wystąpi na etapie zrealizowania inwestycji związanych z przebudową oraz modernizacją dróg. Wówczas w wyniku poprawy nawierzchni ograniczona zostanie emisja zanieczyszczeń substancji szkodliwych do powietrza. Wiązać się to będzie z większą płynnością ruchu drogowego.

Negatywne oddziaływanie wiązać się będzie natomiast z fazą budowy. W fazie budowy nastąpi emisja zanieczyszczeń do powietrza zarówno zorganizowana jak i niezorganizowana. Spowodowana ona będzie pracą maszyn budowlanych i środków transportu emitujących zanieczyszczenia powstające ze spalania paliw w silnikach spalinowych (tlenki azotu, benzen, tlenek węgla, węglowodory alifatyczne i aromatyczne). Dodatkowo dojdzie do emisji pyłów podczas prac ziemnych i w czasie ruchu pojazdów po nawierzchniach nieutwardzonych, a także emisji węglowodorów podczas układania nawierzchni bitumicznych.

Emisja tych zanieczyszczeń będzie miała charakter lokalny i ograniczony do dość krótkiego okresu czasu. Dlatego też nie będzie powodować znacznych uciążliwości i kumulacji w środowisku. W tym przypadku spodziewanym efektem jest poprawa jakości powietrza atmosferycznego poprzez ograniczenie emisji zanieczyszczeń.

Poprawa jakości powietrza nastąpi także w wyniku modernizacji kotłowni i wyeliminowaniu węgla jako paliwa, pomocy w rozwoju odnawialnych źródeł energii, ograniczeniu emisji pochodzących z komunikacji oraz zwiększeniu powierzchni terenów leśnych.

Realizacja ustaleń *Programu* wpłynie także na polepszenie jakości powietrza dzięki zwiększeniu udziału odnawialnych źródeł energii (instalacja kolektorów słonecznych), ograniczając w ten sposób zużycie energii z tradycyjnych źródeł.

Powierzchnia ziemi

Zakłada się, iż oddziaływanie negatywne na powierzchnię ziemi wiązać się będzie z realizacją wszystkich planowanych projektów kluczowych na skutek fazy budowy. Praca ciężkiego sprzętu mechanicznego wykorzystywanego m.in. do przygotowania terenu, zdjęcia darniny, wykonania wykopów, robót ziemnych doprowadzić może do zmiany

struktury gleby, do zagęszczenia powierzchni ziemi, zmniejszenia porowatości i powietrza glebowego.

W fazie budowy dojść może również do zanieczyszczenia środowiska glebowego substancjami niebezpiecznymi pochodzącymi z niewłaściwie prowadzonych prac budowlanych (np. wycieki płynów eksploatacyjnych z pojazdów i maszyn, niewłaściwe gromadzenie odpadów niebezpiecznych) lub zdarzeń drogowych z udziałem pojazdów przewożących materiały niebezpieczne. Nie mniej jednak powyższe zdarzenia występują losowo i są trudne do przewidzenia, zarówno w zakresie częstości występowania, jak i zakresu oraz nasilenia potencjalnego, negatywnego oddziaływania.

Oddziaływanie pozytywne wynikające z realizacji większości zamierzeń wiązać się będzie z realizacją infrastruktury technicznej (przydomowe oczyszczalnie ścieków). Realizacja tych zadań bezpośrednio przełoży się na poprawę stanu czystości gleb. Mniej zanieczyszczeń pochłaniana będzie przez gleby również w wyniku poprawy infrastruktury drogowej.

Krajobraz

Realizacja ustaleń *Programu* może przyczynić się do poprawy walorów krajobrazowych Gminy Lipsk. Nadrzędną zasadą przyjętą w analizowanym dokumencie jest zasada zrównoważonego rozwoju, która nakłada konieczność racjonalnego zagospodarowania terenu. Przede wszystkim dotyczy to terenów zdegradowanych, na których konieczna jest rekultywacja. Zgodnie z przyjętymi w *Programie* celami tereny te mają zostać zidentyfikowane i poddane odpowiednim zabiegom. Do poprawy walorów krajobrazowych przyczyni się także ochrona struktury i zapewnienie stabilności siedlisk i ekosystemów oraz ochrona różnorodności biologicznej i krajobrazowej na obszarach wiejskich. Postępujące zwiększenie świadomości ekologicznej mieszkańców, poprzez pogłębienie wiedzy na temat zasobów przyrodniczych Gminy przyczyni się do coraz bardziej świadomego kształtowania krajobrazu, który ma spełniać funkcje nie tylko estetyczne ale również ekologiczne. Realizacja celów *Programu* nie będzie miała negatywnego wpływu na krajobraz.

Klimat

Na podstawie analizy można zauważyć, iż osiągnięcie niektórych celów *Programu* będzie w sposób pośredni pozytywnie oddziaływać na elementy klimatu. Pozytywne oddziaływanie na klimat będzie wynikać przede wszystkim z ograniczenia emisji pochodzącej z różnych źródeł i zwiększenia wykorzystania OZE. Dodatkowo pozytywne oddziaływanie na klimat będzie wynikać z ochrony struktury i zapewnienia stabilności siedlisk i ekosystemów.

Klimat akustyczny

Tak jak w poprzednich wypadkach oddziaływanie na klimat akustyczny można analizować w dwóch fazach - w fazie budowy oraz w fazie eksploatacji omawianego obszaru. Wzmógłony hałas emitowany będzie podczas budowy prowadzonej w ramach realizacji projektów kluczowych, w szczególności odnoszących się do zadań związanych z budową, przebudową lub modernizacją dróg oraz infrastruktury technicznej.

Hałas emitowany podczas prac budowlanych będzie miał charakter okresowy występujący jedynie do czasu zakończenia rozbudowy drogi. Związany będzie wyłącznie z pracą wykorzystywanych maszyn i urządzeń oraz ruchem pojazdów ciężarowych.

Na skutek eksploatacji nowych, przebudowanych i zmodernizowanych dróg również będzie następować emisja hałasu. Jednak należy zaznaczyć, iż hałas ten będzie w znacznym stopniu zmniejszony, poprzez remont nawierzchni oraz rozładowanie ruchu na niektórych ulicach w skutek budowy nowych dróg lub ich przedłużania.

Pozytywny wpływ na kształtowanie się klimatu akustycznego będzie możliwe, dzięki rozpoznaniu i ocenie stopnia narażenia mieszkańców na ponadnormatywny hałas. W wyniku rozpoznania natężenia hałasu, możliwe będzie podjęcie odpowiednich działań służących jego eliminacji.

Zasoby naturalne

Realizacja postanowień *Programu*, zakłada racjonalne korzystanie z zasobów naturalnych w oparciu o zasadę zrównoważonego rozwoju. Można zatem zauważyć pozytywne oddziaływanie analizowanego dokumentu na zasoby naturalne przejawiające się w ograniczeniu presji wywieranej na środowisko podczas prowadzenia prac geologicznych i eksploatacji surowców. Pozytywny wpływ będzie obserwowany także w wyniku identyfikacji obszarów zanieczyszczonych i zdegradowanych, ich rekultywacji i zagospodarowaniu.

Zabytki

Pozytywny wpływ na zabytki będzie miała przebudowa i modernizacja ulic, z uwagi na zmniejszenie zanieczyszczeń komunikacyjnych. Należy tu zaznaczyć, iż pyły oraz drgania odgrywają rolę czynnika niszczącego elewacje i konstrukcję tych obiektów. Zagospodarowanie terenu zgodnie z zasadami zrównoważonego rozwoju również będzie miało pozytywny wpływ na zabytki.

Dobra materialne

Zakłada się, iż poprzez poprawę infrastruktury drogowej nastąpi pozytywny wpływ na dobra materialne, co wiązać się będzie ze zmniejszeniem pyłów oraz drgań (podobnie jak w przypadku zabytków).

Oddziaływania bezpośrednie i pośrednie są związane przede wszystkim z budową i funkcjonowaniem danej inwestycji zarówno na etapie budowy, jak i późniejszej eksploatacji. W tym przypadku przewiduje się, iż jedynie na etapie budowy danych obiektów mogą wystąpić chwilowe negatywne oddziaływania tego typu, natomiast późniejsza eksploatacja będzie skutkować pozytywnym wpływem na wszystkie komponenty środowiska.

Planowane w *Programie* przedsięwzięcia mogą wykazywać efekty skumulowane, w momencie, gdy inwestycje nakładają się będą w czasie z innymi planowanymi na tym obszarze i w jego sąsiedztwie przedsięwzięciami. W razie nakładania się harmonogramów prac związanych z budową niektórych obiektów nie można wykluczyć oddziaływania skumulowanego na wszystkie komponenty środowiska. Zwiększy się emisja zanieczyszczeń powietrza w wyniku pracy sprzętu i maszyn w jednakowym czasie. Destabilizacji ulegnie klimat akustyczny, niektóre prace będą generować drgania i wibracje powierzchni ziemi i wody. Będą to oddziaływania, które ustąpią wraz z zakończeniem prac budowlanych.

Oddziaływania wtórne, podobnie jak oddziaływania skumulowane, są trudne do przewidzenia, przede wszystkim ze względu na możliwość wystąpienia z opóźnieniem oraz w oddaleniu od źródła pierwotnego oddziaływania.

Analiza ustalonych w *Programie* działań ma jedynie pozytywne, długoterminowe oddziaływanie na środowisko o statycznych efektach. Brak znaczących negatywnych oddziaływań *Programu* na środowisko, należy uznać za oczywisty w świetle specyfiki ocenianego dokumentu.

J. PRZEDSTAWIENIE ROZWIĄZAŃ MAJĄCYCH NA CELU ZAPOBIEGANIE, OGRANICZANIE LUB KOMPENSACJĘ PRZYRODNICZĄ NEGATYWNYCH ODDZIAŁYWAŃ NA ŚRODOWISKO

Rezygnacja z wdrażania *Programu*, jako kompleksów celów i zadań, byłaby dla jakości środowiska przyrodniczego i życia mieszkańców rozwiązaniem gorszym niż potencjalne oddziaływanie. W wyniku przeprowadzonej analizy stwierdzono pozytywny wpływ celów *Programu* na wszystkie komponenty środowiska. Najkorzystniejsze i najsilniejsze skutki dla środowiska może generować realizacja następujących celów krótkoterminowych:

- Ograniczenie emisji ze źródeł powierzchniowych, liniowych i punktowych

- Racjonalne gospodarowanie zasobami wodnymi
- Poprawa jakości wód powierzchniowych i podziemnych poprzez zapobieganie eutrofizacji
- Ochrona struktury i zapewnienie stabilności siedlisk i ekosystemów
- Ochrona różnorodności biologicznej i krajobrazowej na obszarach wiejskich
- Zwiększenie wykorzystania OZE
- Zagospodarowanie powierzchni ziemi zgodnie z zasadami zrównoważonego rozwoju
- Wzrost świadomości ekologicznej mieszkańców

Realizacja pozostałych ustaleń także spowoduje znacząco pozytywne skutki dla środowiska.

Zapobieganie negatywnemu wpływowi na środowisko planowanych inwestycji powinno odbywać się zawsze już na etapie planowania danego przedsięwzięcia. Ograniczanie wpływu jest tak samo istotne na etapie realizacji celu (zabiegi minimalizujące na etapie budowy, modernizacji), jak i w trakcie eksploatacji inwestycji (np. użytkowania drogi). Należy wziąć pod uwagę, iż problemy z inwestycjami mogą zaistnieć na obszarach chronionych. Rozwiązanie tych problemów będzie wymagało dużego wysiłku i niejednokrotnie poniesienia kosztów. W świetle uregulowań prawnych konflikty te można rozwiązać na trzy sposoby:

- Podjęcie działań minimalizujących i/lub kompensacyjnych
- Zmianę lokalizacji inwestycji, omijając tereny chronione
- Rezygnację z inwestycji

Wszystkie te rozwiązania są trudne w realizacji. Najmniej korzystną sytuacją okazuje się zawsze rozwiązanie trzecie, które jest rozwiązaniem ostatecznym. Rezygnacja powoduje brak rozwiązania ważnych problemów lokalnych społeczności, a w efekcie doprowadza do wykształcenia postaw niechętnych ochronie przyrody. W przypadku realizacji *Programu* nie stwierdzono zagrożeń na cele i przedmioty ochrony Natura 2000. Rozwiązania mające na celu zapobieganie, ograniczenie i poprawę obecnego stanu przyrodniczego zostaną wskazane w Planach zadań ochronnych dla poszczególnych obszarów Natura 2000, umożliwiając w ten sposób zarządzanie siecią Natura 2000.

Przy realizacji zadań *Programu Ochrony Środowiska* warto zwrócić uwagę na fakt, iż niektóre z zaplanowanych działań związanych z termomodernizacją budynków (w przypadku niewłaściwego prowadzenia robót) mogą doprowadzić do zniszczenia siedlisk gatunków podlegających ochronie: ptaków (przede wszystkim związanych z siedzibami ludzkimi: *Apus apus*, *Passer montanus*, *Passer domesticus*) i nietoperzy. Prowadzone na szeroką skalę remonty, docieplenia mogą powodować ograniczenie liczby

miejsc lęgowych i w konsekwencji przyczynić się do zaniku populacji. W związku z powyższym, prowadzenie prac związanych z termomodernizacją budynków, powinno odbywać się przy dostosowaniu odpowiedniego terminu, a także sposobu wykonania prac budowlanych, remontowych i innych do okresów lęgów, rozrodu i hibernacji, także przy wspomaganiu rozmnażania się gatunku na stanowiskach naturalnych i edukacji społeczeństwa oraz właściwych służb w zakresie rozpoznawania gatunków chronionych i sposobów ich ochrony (zgodnie z Rozporządzeniem Ministra Środowiska z dnia 12 października 2011 r. w sprawie ochrony gatunkowej zwierząt, Dz. U. z 2011, Nr 237 poz.1419). Wobec powyższego wskazana jest dokładna analiza poszczególnych przypadków planowanych termomodernizacji i weryfikacja miejsc lęgowych ptaków (inventaryzacja ornitologiczna) oraz schronień nietoperzy. Przy planowanych pracach wskazana jest również konsultacja i nadzór ornitologa oraz chiropterologa.

Biorąc pod uwagę powyższe, bardzo ważną rolę odgrywać będą tu oceny oddziaływania na środowisko, które należy prowadzić dla przedsięwzięć mogących pogorszyć stan środowiska. Na podstawie tej oceny wydawane będą decyzje o środowiskowych uwarunkowaniach.

K. PRZEDSTAWIENIE ROZWIĄZAŃ ALTERNATYWNYCH DO ROZWIĄZAŃ ZAWARTYCH W PROGRAMIE ALBO WYJAŚNIENIE BRAKU ROZWIĄZAŃ ALTERNATYWNYCH

Program ochrony środowiska Gminy Lipsk na lata 2012 - 2015 przedstawia cele i zadania do wykonania w zakresie inwestycji krótkoterminowych (2012 - 2015), oraz długoterminowych (2015 - 2019). Planowane inwestycje własne oscylują w zakresie następujących dziedzin:

- Infrastruktury wodno - kanalizacyjnej,
- Przebudowy dróg,
- Gospodarki odpadami,
- Termomodernizacji budynków

Mimo chęci władz Gminy do wprowadzania zmian prowadzących do poprawy jakości środowiska przyrodniczego, jak i standardu życia mieszkańców, realizacja wielu z zaplanowanych zamierzeń będzie zależeć w dużym stopniu od pozyskania środków zewnętrznych, głównie z funduszy unijnych.

Wyznaczone cele są spójne z dokumentami wyższych szczebli, zawierają pełen zakres informacji na temat aktualnego stanu środowiska naturalnego w Gminie, przedziały czasowe wykonania poszczególnych inwestycji oraz nakłady finansowe i źródło

finansowania, dlatego zrezygnowano z przedstawienia rozwiązań alternatywnych do zaproponowanych.

Podstawowym problemem w dokonywanej ocenie oddziaływania realizacji niniejszego *Programu ochrony środowiska dla Gminy Lipsk na lata 2012 - 2015* jest stosunkowo duży poziom ogólności analizowanego dokumentu, w szczególności jeśli chodzi o inwestycje kluczowe. Jednak należy dodać, iż brak szczegółowości jest dość typową cechą tego typu opracowań. Ogólny charakter zapisów, zwłaszcza dotyczących projektów kluczowych umożliwił w niektórych przypadkach tylko pobieżną prognozę możliwych oddziaływań. Poza tym, nie napotkano więcej problemów podczas sporządzania niniejszej analizy.

L. STRESZCZENIE SPORZĄDZONE W JĘZYKU NIESPECJALISTYCZNYM

Prognoza oddziaływania na środowisko Programu ochrony środowiska Gminy Lipsk na lata 2012 - 2015, została opracowana zgodnie z wytycznymi ustawy o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz ocenach oddziaływania na środowisko (Dz. U. 2008 Nr 199 poz. 1227 z późn. zm.) i stanowi element procedury postępowania w sprawie oceny oddziaływania tego dokumentu na środowisko przyrodnicze regionu.

Prognoza dotyczy następujących zagadnień, będących treścią analizowanego *Programu*: analizy i oceny środowiska przyrodniczego oraz problemów jego ochrony, identyfikacji i charakterystyki przewidywanych znaczących oddziaływań i ustaleń zawartych w *Programie*.

Prognoza oddziaływania na środowisko ma na celu sprawdzenie stopnia uwzględnienia, w tym projekcie celów ochrony środowiska i priorytetów ekologicznych ustanowionych na szczeblu regionalnym, krajowym i międzynarodowym. Porównanie zapisów *Programu ochrony środowiska powiatu augustowskiego na lata 2012 - 2015*, *Programu ochrony środowiska województwa podlaskiego na lata 2011 - 2014* oraz *Polityki ekologicznej Państwa* z projektowanym *Programem* ukazuje, dużą zgodność głównych celów i priorytetów ekologicznych. Nie stwierdzono celów sprzecznych i wykluczających się.

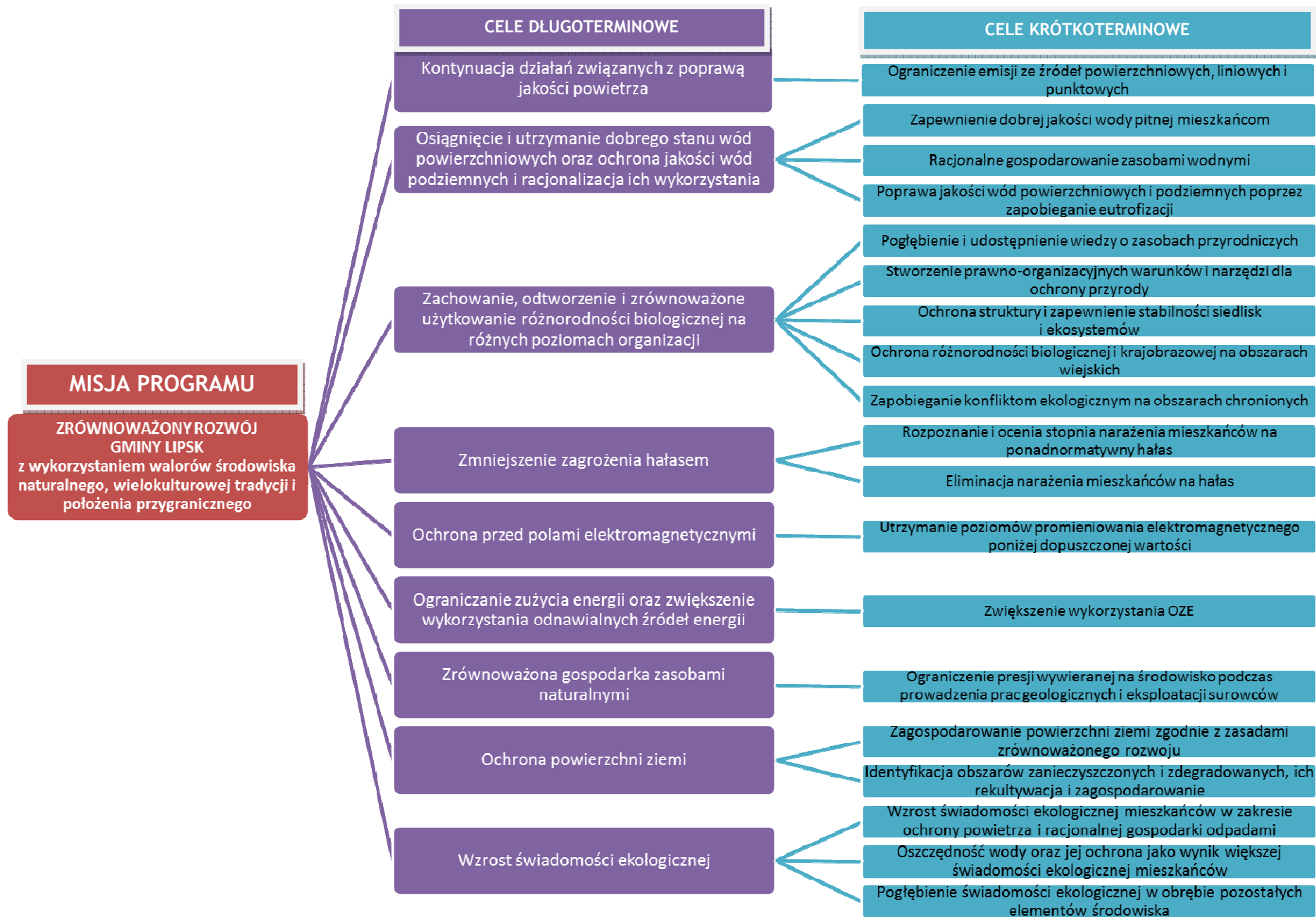
Prognoza jako punkt wyjścia do kolejnych analiz, opisuje istniejący stan środowiska Gminy Lipsk oraz problemy związane z jego ochroną. Do cech charakterystycznych Gminy Lipsk zalicza się urozmaicony krajobraz, dużą liczbę obszarów prawnie chronionych (zarówno prawem polskim jak i europejskim), oraz bogate przedstawicielstwo gatunkowe flory i fauny.

W analizowanym *Programie* cele zostały określone na podstawie analizy stanu środowiska oraz prognozowanych zmian w oparciu o obowiązujące przepisy oraz nowe wymagania prawne, a także cele dokumentów strategicznych wyższego szczebla, oraz planów

i programów powiatowych i gminnych. Naczelną zasadą przyjętą w przedmiotowym *Programie* jest zasada zrównoważonego rozwoju, która zapewnia zharmonizowany rozwój gospodarczy i społeczny zgodny z ochroną walorów środowiska. Misję *Programu* określono następująco: zrównoważony rozwój Gminy Lipsk z wykorzystaniem walorów środowiska naturalnego, wielokulturowej tradycji i położenia przygranicznego.

Powyższy nadrzędny cel będzie realizowany poprzez cele i zadania ekologiczne Gminy, które są zgodne z *Polityką ekologiczną państwa, Programem Ochrony Środowiska województwa podlaskiego na lata 2011 - 2014* oraz *Programem Ochrony Środowiska dla powiatu augustowskiego na lata 2012 - 2015 z perspektywą na lata 2016 - 2019*. Realizacja *Programu* odbywać się będzie w oparciu o cele długoterminowe obejmujące zakres do 2019 r., oraz wyznaczone w ramach każdego celu krótkoterminowe, zakładane do realizacji w latach 2012 - 2015.

Wyznaczone cele są spójne z dokumentami wyższych szczebli, zawierają pełen zakres informacji na temat aktualnego stanu środowiska naturalnego w Gminie, przedziały czasowe wykonania poszczególnych inwestycji oraz nakłady finansowe i źródło finansowania, dlatego zrezygnowano z przedstawienia rozwiązań alternatywnych do zaproponowanych.

Źródło: opracowanie własne EKOTON sp. z o.o.

Rycina 3. Misja, cele długoterminowe (do 2019 r.) i krótkoterminowe (2012 - 2015) Gminy Lipsk

Analizie i ocenie poddano również przewidywane znaczące oddziaływania na środowisko. W wyniku analizy stwierdzono, iż wśród zadań ujętych w *Programie* nie ma inwestycji mogących powodować większe zagrożenie dla środowiska, gdyż suma korzyści z realizacji działań przekracza potencjalne zagrożenie.

Podsumowując, można stwierdzić, iż zdecydowana większość zaproponowanych celów i zadań będzie miała dodatni wpływ na środowisko i ludzi. Zakładając, że zostaną one wcielone w życie, powinny wpłynąć na zwiększenie tempa aktywności w zakresie ochrony środowiska.

Powstanie niniejszej *Prognozy* pozwala stwierdzić poprawność wykonania *Programu* w zakresie zawartości niezbędnych informacji i analiz dotyczących polityki ochrony środowiska Gminy Lipsk na najbliższe lata.